филателистички гласник

година I
јун
2013

часопис за теорију и праксу филателије
e-mail: filatelisticki.glasnik@gmail.com
цена: 350 динара

3

САДРЖАЈ

Уводник..... 3
Хроника 4
Организација П.Т. службе у Црној Гори 1870 – 1915 [3] – *Милош Јакић* … 5
Занимљивости – *Милан Радовановић* 8
Јудаика – *Војислав Беговић* …… 10
Поштански жигови Кнежевине и Краљевине Црне Горе [2] – *Херман Диц*.. 13
Српске војне поште 1916-1920 [2] – *Миодраг Вуковић* 23
Прво вуковарско редовно (помоћно) издање [3] – *Зоран Бошковић* 29
Најстарија разгледница на свету – *Иван Тангл* ……... 35
Издања Поште „Србија“ у периоду април-мај 2013. 37
Редовне марке „Привреда I“ [1] – *Александар Брусин*..... 41
Поштанска служба Равногорског покрета [2] – *Мирко Царан* 45
Читање поштанске историје..... 49
Документа..... 50

ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ ГЛАСНИК

Часопис за теорију и праксу филателије

Ставови објављени у текстовима појединих аутора нису нужно и ставови редакције, тако да не сносимо одговорност за евентуалну штету насталу њиховим објављивањем.

Право коришћења: Чланци објављени у "Филателистчком гласнику" могу се даље објављивати искључиво уз сагласност аутора. Делови чланака могу се објављивати уз обавезно навођење потпуне референце и уз поштовање ауторских права аутора и издавача.

Излази четири пута годишње:
март, јун, септембар и децембар

Издавач и одговорни уредник: **Владимир Милић**

Сарадници: **Војислав Беговић, Миодраг Вуковић, Херман Диц, Милан Радовановић, Мирко Царан, Александар Брусин и Зоран Бошковић**

Лектор: **Јулка Симовић**

Дизајн и графичка обрада: **Владимир Милић**

e-mail: **filatelisticki.glasnik@gmail.com**

Штампарија: **Apollo, Београд**

Тираж: **100**

Годишња претплата: **1200 динара**

На задњој корици: Акција Црвеног крста у Поенкаревој улици у Београду 1939. године.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
656.835.91.(497.11)
ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ гласник : часопис за теорију и праксу филателије / одговорни уредник Владимир Милић. – Год. 1, бр. 1 (јан. 2013)- . – Београд : Владимир Милић, 2013-. -21 cm
Тромесечно
ISSN 2334-7147 = Филателистички гласник (Београд. 2013)
COBISS.SR-ID 196133132

Journal Philately Theory and Practice

Articles in this issue of "Filatelisticki glasnik" do not necessarily reflect the opinion of the Editorial

Articles in this journal, unless otherwise stated, may be reproduced with authors permission only.

Published four times a year:
March, June, September and December

Publisher and Editor:
Vladimir Milic

Contributors:
Vojislav Begovic, Miodrag Vukovic, Hermann Dietz, Milan Radovanovic, Mirko Caran, Aleksandar Brusin and Zoran Boskovic

Lecturer: **Julka Simovic**

Design: **Vladimir Milic**

e-mail:
filatelisticki.glasnik@gmail.com

Printed by: **Apollo, Belgrade**

Circulation:**100**

Price: **5 EUR**
Subscription fee (one year): **16 EUR**

ISSN 2334-7147
9 772334 714007

Уводник

Неколико ликовних и мултимедијалних изложби, одржаних последњих година у Београду, разноврсношћу и тумачењем приказаног материјала привукле су изузетну пажњу културне јавности. Незаобилазно, на свима без изузетка, био је изложен и филателистички материјал, у контексту одређених тема и истраживања. Да поменемо само неке: "Растко Петровић – у првом лицу" (Продајна галерија Београд, април 2009), "Између страха и одушевљења" (Графички колектив, јун-јул 2009), Графике Владимира Величковића (Графички колектив, октобар 2009), Разгледнице у Србији 1895-1914. (Музеј примењене уметности, нов. 2009 - јан. 2010), "Божанствени светови Салвадора Далија" (Музеј историје Југославије, септ-новембар 2010), "Слике рата: Балкански ратови на разгледницама" (Историјски музеј Србије, октобар 2012), "Југославија од почетка до краја" (Музеј историје Југославије, дец. 2012 - март 2013), "Живео живот" (Галерија Робне куће Београд, јун-јули 2013). Није без значаја, ако кажемо да су неке од ових изложби настале као екс-ју пројекти "сећања на културу". Тако су и финансиране.

У мноштву изложеног ликовног материјала могле су се видети и поштанске марке, писма, дописне карте, разгледнице, поштански формулари и телеграми. Тако је на најдиректнији начин указано на материјал из поштанског саобраћаја као документарни извор првога реда о држави, људима и времену, а "територија" интересовања за посталије проширена изван класичног филателистичког круга, на колекционарски.

Да ли на прави начин сагледавамо и вреднујемо културну баштину садржану у тим малим, на изглед неважним и маргиналним артефактима? Опште и специјализоване филателистичке изложбе су права места где се прикупљен поштански материјал, категоријски и тематски сређен, представља јавности као ПостаМент националне културе. Због тога са радошћу дочекујемо отварање нове поставке ПТТ Музеја у Београду.

Филателија подсећа на археологију: почиње са истраживањем, а завршава са излагањем, публиковањем и архивирањем материјала. Кључни актери са пресудном улогом за њен статус у друштву су Национална пошта и Национална организација филателиста. Бољи статус, од овога какав има данас, не могу обезбедити ни добри заступници наше марке у иностранству, нити способни трговци у земљи. Статус је конкретна категорија, видљива у положају организоване филателије у држави. Мерљив је успехом филателиста у сакупљању и заштити поштанског материјала, развијању домаћих стручних, истраживачких и излагачких потенцијала.

Укорењено је мишљење да се филателијом баве само богати људи, и због тога им није потребна никаква подршка и помоћ. Ова "класна теорија" још малогде у свету има пролаз. На њој је заснован и став, да изложбе организују филателисти чисто еснафски – из погрешне премисе – погрешан закључак. Тако је криза смисла бављења Филателијом код нас добила озбиљне размере.

Уредник

FAKES FORGERIES EXPERTS

Хроника

Иницијатива да се поједине годишњице, као што су рођење Стефана Немање, рођење Богдана Поповића, годишњица Теслиног патента индукционог мотора и годишњица Брегалничке битке, обележе на пригодним и редовним издањима у 2013. години, која је покренута у претходном броју „Филателистичког гласника“ за сада није имала одјек код надлежног Министарства унутрашње и спољне трговине и телекомуникација. У међувремену, објављена су два ванредна пригодна издања и најављено је треће:

- 70 година од успостављања дипломатских односа између Републике Кубе и Републике Србије
- Великани српског глумишта
- 160 година од оснивања крагујевачке фабрике Застава оружје АД

Прво од наведених ванредних издања, поред чињенице да не обележава годишњицу у складу са поштанским правилником (годишњице чији се датуми поклапају са бројевима 50, 75, 100, 125 година итд), истовремено представља наставак праксе да утицајне особе могу, захваљујући функцији, да „поруче“ поједина издања како би их искористила у сврху личне промоције. Република Куба није узвратила својим издањем исте марке (до закључења овог броја), што би овом издању дало бар неки смисао. На крају, марка је идејно најблаже речено проста копија марке из 2011. године када је обележена 50. годишњица Конференције несврстаних у Београду.

Поштанске целине у облику дописнице и масовни коверти са уштампаном марком и даље су недоступне на поштанским шалтерима. Неколико годишњица у 2013. години могу послужити као мотив за поменуте целине, које би се на тај начин после више од осам година вратиле у поштански саобраћај.

Издање ЕВРОПА – поштанска возила, поред високе номиналне вредности, има и крајње неинвентивно графичко решење. Благодети које је креаторима поштанских марака донео "Фото-шоп" и слични програми, имају за последицу убијање креативности. Фотографије, изузетно лоше резолуције, одштампане у оквирима поштанске марке Србија ЕВРОПА 2013, јесу школски пример како не треба. О избору, концепту и последицама приказивања културних и историјских ефемерија, као последици лошег познавања историјских и културних вредности земље, излишно је и говорити.

Сакупљачка тема ЕВРОПА била је једна од најпропулзивнијих у претходној Југославији. Почетком деведесетих наступио је пад и потупуно губљење интереса. Ова слободна ниша савременог поново се буди и има изгледа да доспе у сам врх сакупљачког интересовања. Сама организација која окупља поштанске оператере Европских земаља се временом мењала; од организације поштанских управа чланица Заједнице Европе (ECSC, 1956-1959, прво издање – шест поштанских управа 15. септембра 1956.), преко Европске конференције поштанско-телекомуникационих управа (CEPT од 1960 до 1992), па све до Европске асоцијације јавних поштанских оператора PostEurop (од 1993). У почетку, издања земаља-чланица повезивао је јединствен мотив, а од 1974. јединствена тема, чиме се добило на креативном, ликовном и продукционом плану.

ОРГАНИЗАЦИЈА П.Т. СЛУЖБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ 1870 – 1915 [3]

Милош Јакић, инспектор, Цетиње

За почетак поштанске службе у Црној Гори треба сматрати годину 1874, када су издате прве поштанске марке, које су остале дуго времена у промету и допуњаване новим вредностима према потребама развоја поштанске службе. Међутим, била је врло ограничена у погледу појединих радњи и свог обима размене са најмањим бројем места. Примана су само проста и препоручена званична и приватна писма, а тек много доцније новчана писма и мали пакети.

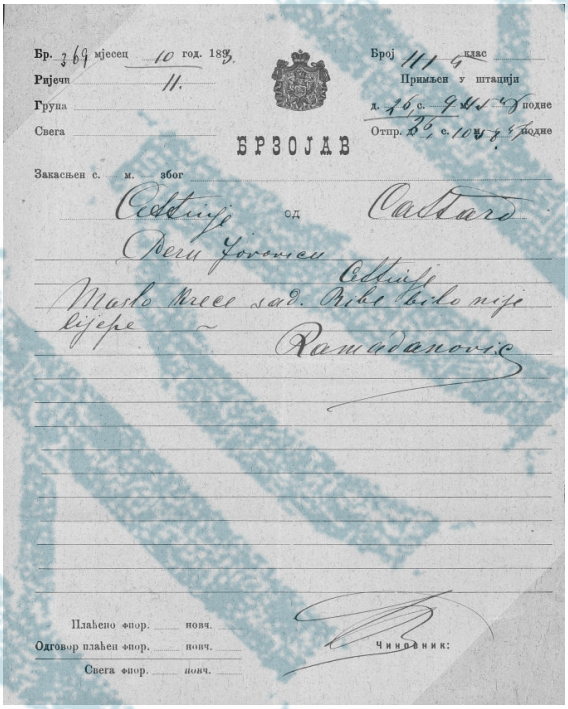
Бр. 369 мјесец 10 год. 1893.
Рјечи 11.
Група
Свега
Број 111 5 клас
Примљен у штацији
л. 26 с. 945 подне
Отпр. 25 с. 1047 подне
БРЗОЈАВ
Закашњен с. м. због
Cettinje од Cattaro
Peru Jovanu
Cettinje
Mislio kuće nad. Ribe bilo mije lijepe
Ramadanovic
Плаћено фпор. новч.
Одговор плаћен фпор. новч.
Свега фпор. новч.
Чиновник:

1893. Телеграм послат из Котора у Цетиње. Пошиљалац Рамадановић.[1]
1893 Telegram blanket with message sent from Cattaro to Cetinje. Sender Ramadanovic

[1]У Задру 13/25 маја 1871. године Црна Гора је са Аустро-Угарском склопила прву поштанску конвенцију. До њеног ступања на снагу, априла 1873. године, размена поштанских пошиљака између Црне Горе и иностранства вршена је преко Котора. Сву пошту за Црну Гору примао је у Котору црногорски агент Петар Рамадановић, на којега је била и упућена, и слао је у запечаћеним омотима или кесама, по редовном поштоноши на Цетињу, угледном трговцу Јовану Пиперу, а овај је испоручивао примаоцима. Пошту из Црне Горе слао је Јован Пипер у Котор агенту Рамадановићу, који је све примљене пошиљке предавао пошти у Котору и плаћао прописане таксе.

Напомена приређивача овога рада сачињена је цитатом из књиге Марка Цвјетковића "Поштанска служба у Црној Гори", а у вези са именом пошиљаоца телеграма на слици.

Управа телеграфа и Управа поште око 1885 г. функционисале су посебно, свака у свом делокругу, али последња као да није постала на основу неког нарочитог законског прописа. Њу је више наметала потреба и особито пракса међународне поштанске службе (коју Управа телеграфа онда није могла прихватити), или су просто за њено оснивање послужили прописи Светског поштанског савеза у Берну. Јер, познато је као прва норма поштанске службе само "Правило дилижанских отпрема" за које се не зна када је донето и шта је све њиме прецизирано, пошто није сачувано. Може се са сигурношћу претпостављати, да је то био општи пропис о пријему и отпреми само неких врста поштанских пошиљака, новчаних писама и пакета, обичних и вредносних, са кратким упутством о начину отпреме (печаћењу) пошиљака и о картирању ових. А то потврђују издата наређења из 1889-1892 г. која су сачувана.

За време од 1870 до 1889 г. није ништа сачувано од архиве црногорске поштанске управе у оригиналним описима, осим можда, по који најважнији спис, каквих има код још живих најстаријих чиновника, или њихових породица. То долази отуда, што је тога у почетку веома мало и било; што није било никаквих прописа о руковању и чувању аката и што су многи одговорни чиновници сматрали, да ће се важни списи најбоље сачувати код њих лично, где су и остали. Сама Поштанска управа, са Управитељем дуго времена није имала више од једног или два чиновника, који су концепте наредаба и расписа давали путем телеграфа, не остављајући ништа за архив, пошто су наредбе најчешће носиле "Број службено".

1.) Различити издатци.

Редовни број	Број протокола с признаницом		Фиорина	Новч.
1	119	за телеграф у Петроград	9	02
2	120	„ „ „ Биоград	3	62
3	171	„ „ „ Петроград	4	42
4	187	„ „ „ Биоград	3	85
5	235	поштански трошак за новце	1	10
6	242	телеграфски рачун	2	81
7	245	поштански „		30
8	246	телеграфски „	6	71
9	280	рачун за кароце	24	00
10	324	„ „ послато писмо	1	00
11	1070	„ „ пошту, телеграф и др.	12	80
			69	63

1890. Преглед годишњих поштанских издатака "Цетињског добротворног одбора"
1890 Annual report of post and telegraphs expenditures

Начин обављања обеју служби најбоље се види из упоредног прегледа наредаба и упутстава, сакупљених у Зборнику истих од 1889 до 1905 г. Који се налази у дирекцијској библиотеци на Цетињу. Тај преглед изведен по годинама и подељен на: А) наредбе по

поштанској и Б) наредбе по телеграфској служби, изгледао би овако:

1889 године: а) месечно слање поштанских рачуна по одбитку расхода на плате чиновника те забрана - свих других одбитака од поштанских прихода. Забрана примања бесплатних пошиљака које нису државна званична кореспонденција. Упутство за печаћене дилижансе (затвора) финим воском и за уредну предају поштоноши. Одобрење пријема "пошиљки по дилижанси" (пакета) за Аустрију до 10 кгр. "и то преко 3 кгр. новца да буду у дрвене кашете (и) да буде све по правилу пакирано и запечаћено са финим воском", као и одобрење пријема истих пошиљака гласећих ван Аустрије, само до 5 кгр. тежине, с тим, да не смеју садржавати сребрни и бакарни новац. Дужност жигосања свих отпрема, у противном ће се враћати о трошку чиновника. Обавеза поштоноша да не преносе приватне пошиљке, изузимајући медижине (лекове) и да приправе добре огртаче, јер ако што сквасе и покваре у преносу, платиће они сами накнаду штете. Одбијање пријема нејасно одресованих пошиљака. Устројство статистичких података четворомесечно, почев за септембар – децембар 1889 год. "Опис" статистике за званичне пошиљке.

б) Откуцавање и бележење пред адресом телеграма ознака плаћеног одговора. Издавање признаница на приватне депеше. Примање званичних депеша са означењем "на државни рачун". Тачно бројање речи свих депеша и одбијање пријема оних депеша које нису написане како одређују § 10 и 11 Закона о телеграфу или брзојаву. Забрана пријема депеша на Арбанашком језику.

Упозорење телеграфским чиновницима на ревност у служби. Упутсво о томе чије ће се депеше бесплатно "спроводит преко телеграфа". О скраћивању текста и одбијању оних званичних депеша које могу сачекати пошту. Наредба да се од 1. јануара 1890 "држе засебни протоколи од послатих депеша за Турску и преко Турске", те да се по целој телеграфској радњи бележи "К. Н... " на плаћене одговоре тј. број телеграма РН., а у службеним телеграмима број неиспорученог телеграма.

1890. године: А) Паковање и печаћење "групова" и новчаних пошиљака. Пријаве недоласка повратинца и рекламација с односним подацима о пошиљци, отпреми и потраживању исте. Претња глобом и лишењем службе за неуредности и нетачности. Исто за поштоноше, ако не стижу на време и не чувају пошиљке у преносу. Стварање затвора пред поштоношом, као и спремање. Наредба да ће чиновници платити "манкамењат" ако пакују туђе новчане пошиљке и кажњени "као лупеж", и оознаци врсте новца у завојима "од тале", печаћеним финим воском као и торбе, у које су "паковани групови", упозорење поштоношама. Педесет франака глобе за свако писмо, које поште изгубе, бројање простих и званичних писама и завођење истих у примедбу обрасца "II Писмоносни пакети". Брзојавна забрана јављања онога, што није "прешно". Да поште од 20 децембра 1890 – односно 1 јануара 1891 "шаљу сваки пут дилижанцу с листном поштом и да раздату по уложеном формулару распореде".

наставиће се

Састанци филателиста у Београду
улица Светог Саве 16-18/II
недељомод 9 до 14 часова

Проф. др Милан Радовановић

Прве ратне марке у свету - српске марке

У Њујорк тајмсу („The New York Times“) изашао је 25. јуна 1916. године чланак посвећен српским, и то посебно српским ратним маркама под насловом „Данас ретке српске ратне марке“ (слика 1). Текст који прати наслов дат је на слици 2, а касније и у преводу на српски језик.

Serbian War Stamps Rare at Present

слика 1

STAMP collectors who have been making a specialty of the recent war issues have been anxiously awaiting the receipt in this country of the new issue of Serbian postage stamps issued a few days before the concentrated drive last year by the Austrian and Teutonic forces which virtually drove the Serbians from their native land. A photograph of one of these stamps is reproduced herewith. The chief interest in this issue lies in the fact that it is the first postal issue of any of the belligerent countries depicting a war scene. The design shows King Peter seated on a hill, with a group of officers standing behind him, watching a battle. The inscription, in Slavonic letters, below the group reads: "King Peter on the Battlefield, 1914."

Because of the strict embargo recently placed on the exportation of foreign stamps from the fighting countries, no copy of this Serbian issue has yet reached the United States. The series included five values—5, 10, 20, 30, and 50 paras.

Owing to the fact that these stamps were in use only a short time, the used copies will naturally be much scarcer than the unused ones.

"I have endeavored for several weeks to get a supply," said Hugh M. Clark of the Scott Stamp and Coin Company recently, "but it is more difficult all the time to get any of the new issues from Europe. I presume that a good supply

A Serbian War Stamp.

was printed, and after the war the unused sets will probably be fairly plentiful, but they will undoubtedly be rarer than some of the war issues."

Serbia is now using the series of Aus-

слика 2 Оригинални текст из Њујорк Тајмса

Сакупљачи марака којима је специјалност сакупљање издања марака земаља које су сада у рату забринуто су очекивали да ли ће успети да обезбеде ново издање српских поштанских марака, издатих неколико дана пре здруженог напада Аустрије и Немачке прошле године, када су практично одстранили Србе са своје рођене земље. Слика ових марака је дата у оквиру овог прилога са подтекстом „Српске ратне марке“ („A Serbian War Stamps“). Велико интересовање за ово издање налази се у чињеници да је ово прво поштанско издање било које од земаља у рату са

приказом ратних догађања. Решење поштанске марке показује краља Петра како седи на брду са групом официра која стоји иза њега посматрајући битку. Пратећи текст на марки испод слике је написан ћирилицом и гласи : „Краљ Петар на бојишту“.

Као последица стриктног поштовања скоро уведеног ембарга да се марке земаља које су у рату не увозе, ниједна серија ових марака није доспела на тржиште Сједињених Америчких Држава. Серија се, иначе, састоји из пет марака номинале од 5, 10, 20, 30 и 50 пара.

Полазећи од чињенице да су ове марке биле веома кратко у употреби, коришћене марке су много ређе него некоришћене.

„Већ више недеља сам покушавао да добијем одређену количину ових марака,’’ каже Хјуг Кларк (*Hugh M. Clark*) из *Scott Stamp and Coin Company*, али је било веома тешко да се добије било које од издања из Европе. Претпостављам, ипак, да је штампана довољна количина и да ће после рата моћи да се набави довољно нежигосаних серија, али исте неће бити тако ретке, као коришћене за време рата.

У Србији се сада користе аустријске окупационе марке издате пре годину дана са црним претиском „Serbien“. Пре неколико дана г. Кларк је преко Холандије добио пет серија ових марака.“

Примедба: *Ове марке се налазе у Каталогу поштанских марака југословенских земаља под бројем 148 до 154, издатом од стране Југомарке 1991. године. То истовремено значи да је писац текста у Њујорк тајмсу пропустио да наведе издања номинале од 15 и 25 пара, као и варијетете у боји марке од 5 пара и грешке у боји марке од 15 пара, али му се не може замерити с обзиром на недостатак информација у ратним условима.*

LONDON 2015 EUROPHILEX

Поводом 175 година издања прве поштанске марке, у Лондону ће се од 13. до 16. маја 2015. године одржати Међународна филателистичка изложба LONDON 2015 EUROPHILEX. Због ограниченог излагачког простора, приближно 1400 витрина, организатор се одлучио за такмичарско учешће само земаља чланица FEPA, која је прихватила патронажу изложбе. LONDON 2015 EUROPHILEX ће бити призната од стране Међународне филателистичке федерације (FIP).

Такса за изложак у такмичарској класи на пет и осам витрина је £55 по витрини, за изложак на једној витрини £80, за изложак у класи Литреатура £55, по примерку. Излагачи у Омладинској класи не плаћају таксу.

У такмичарским класама биће заступљени: Традиционална филателија, Поштанска историја, Аерофилателија, Фискална филателија, Поштанске целине, Тематска филателија, Омладинска филателија (ограничена на једну витрину од 16 листова), Филателистичка литература (Филателистичке књиге и каталози објављени после 1.јануара 2012), Отворена филателија.

Војислав Беговић

Јудаика

Самсон Чернов фотограф, сликар и ратни дописник, остварио је изванредна сведочанства о Србији у време Балканских ратова и Првог светског рата. Преко своје фотографије оставио је неизбрисив траг у српској филателији. Поштанске марке и дописне карте Краљевине Србије, за које је нацрт урађен према фотографији Чернова, припадају и сакупљачком опусу докумената филателистичке јудаике на тлу Србије.

По рођењу руски Јеврејин, као ратни дописник руских новина „Новоје времја" и „Рускоје слово" дошао је у Србију 1912. године да снима догађаје за време Балканских ратова. Фотографије је слао у Русију, али и у Француску листу Илустрасион (L' Illustration). Новинарском, филмском, фотографском и уметничком активношћу у наредне четири ратне године чинио је велике услуге српском народу. Својим фотографијама и личним наступима у јавности на Истоку и Западу, успео је да покаже свету напоре и патњу народа, и подвиге српског војника на фронту.

У новембру 1914. године, стари краљ Петар I Карађорђевић појавио се на бојишту у току Колубарске битке, на положају код Гаревице у близини Даросаве. Тај догађај је Самсон Чернов фотографисао, а фотографија је послужила као предложак за израду серије поштанских марака (5, 10, 15, 20, 25, 30 и 50 пара). Марке са ликом краља Петра на бојишту пуштене су у промет 15. (28) октобра 1915. године. Штампане су у књиготиску Државне маркарнице у Нишу.

Клише за поштанску марку од 5 пара, израђен према овој фотографији, послужио је за пригодно издање дописне карте за унутрашњи саобраћај поводом

годишњице победе Српске војске у Колубарској бици, од 5 пара, која је пуштена у промет 1. (14) октобра 1915. године. Штампане су у књиготиску Државне маркарнице у Нишу.

Ратна фотографија као предложак за поштанске марке:
Самсон Чернов, Краљ Петар на бојишту 1914
War photography as pattern for postage stamps:
Sampson Tchernoff, King Peter on the Battlefield 1914

1915. Дописна карта за унутрашњи саобраћај од 5 пара, издата 1916.г. поводом годишњице победе Српске војске у Колубарској бици
Postal Stationery of Kingdom of Serbia, printed in October 1915 during WWI. The card was in on using only about a month until the occupation of Serbia by Bulgaria and Austria-Hungary in late October 1915. The card is sent from Niche 13th October for the Battlefield

На основу истог предлошка, 10. фебруара 1916. године, издата је Дописна карта српских ратника за међународни саобраћај од 10 пара. Штампана је у књиготиску штампарије "Аспиотис" у Крфу. Служиле су за преписку српских војника и избеглица у Првом светском рату са савезничким и неутралним земљама и Јужном Грчком.

1916. ДОПИСНА КАРТА/СРПСКИХ РАТНИКА, употребљена на Крфу, са уштампаном марком Краљ Петар на бојишту
1916 Serbia used on Corfu feldpost postal card; Mi P 70; red frame; 10 Pa red; stamp design shows King Peter on the Battlefield

Abstract

The photographer Samson Chernov propagated the Kingdom of Serbia and Serbian Army presenting its successes and victims from 1912-1918 by his photographs.

For propaganda purposes he used photographs printed like illustrated postal cards which went around the globe by postal transport means and thus transferred the glory of Serbian Army in victories it made against the enemy and also informed the world about ferocities and crimes which the enemy army made on the civil population and prisoners.

Samson Chernov, Russian Jews by birth, together with his fellow soldiers from the Serbian Army passed through the Albanian golgotha and was on the frontline, using his camera to record deeply-moving and unforgettable images, documents of hard and glorious times from the history of the Kingdom of Serbia.

Херман Диц

Поштански жигови Кнежевине и Краљевине Црне Горе [2]

Студија „Поштански жигови Кнежевине и Краљевине Црне Горе“ објављен је 2012. године у хрватском часопису *Acta Philatelica Nova 2012*. Уз сагласност др Хермана Дица и љубазношћу Бериславa Первана и Дамира Новаковића, објављујемо други део студије у Филателистичком гласнику.

Продаја залиха и услужни жигови

На почетку 1906. поштанска управа Црне Горе одлучила је да прода све залихе марака које нису више имале франкатурну вредност и затражила је иностране понуде. Најбољу понуду добила је од фирме *Hugo Griebert & Co*. Из Лондона, која је понудила 50 000 круна за читаву залиху и за марке „Устава“, које су управо те године (1907) биле повучене из употребе. Црногорска поштанска управа на понуду је пристала и тиме су големе количине непоништених марака доспеле на тржиште, при чему је лондонска фирма деловала као увозник те је различита издања препродала даље велетрговцима, којима су, међутим, продавали целокупне залихе (тј. различита штампања) као једну те исту врсту [9].

У даљој препродаји фирми *B.& Co.* из Берлина биле су продате марке Трећег и Четвртог штампања из 1893, остаци Другог штампања (прије 1893), остаци јубиларног издања из 1893. (само 6 вредности: 3 Нов. до 25 Нов.) као и издања из 1894. и 1898. [10]. Залихама су била приложена оба жига промера 24 mm, код којих ознака места Цетиње није била (тачно) у полукругу, при чему је у Берлин испоручен један жиг с мањим словима и широким луком слова „Њ“. Тако су се могле марке из залиха по жељи купца жигосати, али је проблем био у томе што је жиг имао само датум 26.7.93. Дакле, било је важно такође заменити још и датум жига. С новим бројкама које не припадају оригиналном жигу, регуларни жиг је постао фалсификат. На тај начин произведени су фалсификовани жигови које Михел каталог наводи на почетку своје поставке марака Црне Горе. И Сенфов каталог упозорио је сакупљаче напоменом: „Оне с „F“ означене вредности масовно су пуштене у трговину с лажним поништавањем“. Стога „знак „F“ у кругу“ може се наћи на свим црногорским маркама пре 1907.

И сами сакупљачи могли су брзо сазнати да се код поништених залиха ради о мање вредним, накнадно приватно поништеним маркама, а када су оригиналне бројке замењене, марке с таквим жиговима морају се сматрати потпуно безвредним. [10]. Као пример су овде приказане три марке од 1 фиорина *Михел* Но.19 С са жигом Цетиње 26.7.97 (сл. 20). Та је марка оригинално поништена била вреднована с 5 марака у *Kohl* приручнику 1915. *Hugo Hartmann*, испитивач марака Црне Горе, написао је напомену: „Но. 33 В оштро зупчање ! РР али је жиг лажан. Гратис за вашу збирку. Н/Н“.

Сл. 20. Три марке од 1 фиорина поништене жигом Цетиње 26.7.97.

Део арка марке од 1 фиорина накнадно поништене услужним жигом приказан је на сл. 21.

Сл. 21. Део арка марке од 1 фиорина са жигом Цетиње 26.7.96.

Разумљиво је да је услужним жигосањем и наведеном праксом добар глас сакупљачког подручја старе Црне Горе значајно нарушен. Црногорска поштанска управа увидела је своју погрешку и одлучила да у будућности неће допустити да се било који оригинални жиг затекне у приватним рукама.

Нова издања и пракса масовног жигосања

Првог фебруара 1901. пуштено је у промет код пошта Црне Горе 16 нових жигова с промером 31 mm с црногорским и француским ознакама мјеста. [11]. Тај тип жига је по Andersonu [12] коректно означен као „двокружни жиг с мостом и решеткама горе и доле“, док је такве жигове Флек у „Новом приручнику“ назвао великим „двокружним мостним жиговима“. Тим жиговима (сл. 22) биле су поништаване марке у редовном поштанском промету, а служили су и за услужно жигосање.

Сл. 22. (доле) Црногорски двокружни жигови с мостом и решеткама горе и доле

Илустрација потиче из аустријског поштанског архива, а датум 20.1.1901. очито је датум приређивања жигова, који су 14 дана касније стављени у употребу у Црној Гори.

Првог јуна 1907. појавило се ново издање „Кнез Никола с капом“ као и нове порто марке, за чије поништавање је опет коришћен двокружни жиг с мостом и решеткама горе и доле. Штавише коришћен је и за поништавање залиха јер су велике количине марака повучених из промета поништаване од стране црногорске поште. При томе се, међутим, појавио проблем. Марке су изашле из употребе 28.8.1910., али још 1908. уведен је нови кружни жиг промера 30 mm, док су двокружни жигови с мостом и решеткама горе и доле пренесени у средишњу поштанску управу на Цетињу. За поништавање залиха нису се користили једнокружни жигови подељени по земљи, него антидатирани двокружни жигови с мостом и решеткама који су постојали на Цетињу, а који су употреби били само током једне године, за издање од 1.6.1907. Марке „Кнез Никола с капом“ поништаване су двокружним жигом с мостом и решеткама и налазе се не баш често на путовалим објектима. Пример је карта из Цетиња од 18.11.1907. (сл. 23), док је већ од 12.4.1908. у Цетињу био у употреби

једнокружни жиг (сл. 24) Код других поштанских станица трајало је повлачење тог типа жига у централну поштанску станицу на Цетињу нешто дуже, што потврђује карта из Његуша од 5.5.1908. (сл. 25).

Сл. 23. Дописница с пет марака од 1 паре издања „Кнез Никола с капом“ поништена двокружним жигом с мостом и решеткама горе и доле, Цетиње 18.11.1907.

Сл. 24. Префранкирана дописница с једнокружним жигом, Цетиње 12.4.1908.

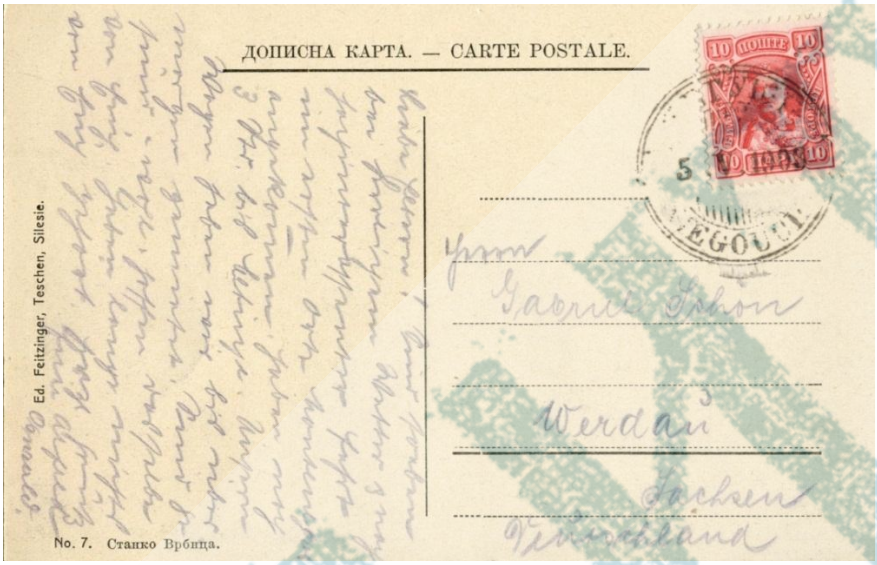

Сл. 25. Дописница из Његуша с двокружним жигом с мостом и решеткама горе и доле, 5.5.1908.

Код поништавања антидатираним жигом од стране поштанске управе, а на захтеве сакупљача, није се обраћало превише пажње на датум жига. Тако су поништене жигом Његуша с датумом 6.5.1907. марке које су изашле тек 1.6.1907. (сл. 26).

Сл. 26. Масовно поништавање издања од 1.6.1907. с антидатираним жигом Његуши од 6. маја 1907.

Једна друга назнака која показује да се код накнадног поништавања није увек уважавала поштанска стварност је црвеносмеђа боја жига Цетиње од 28.8.1909. (сл. 27) јер је у то време код поштанске станице Цетиње примењиван округли жиг у црној боји (сл. 28).

Сл. 27. Масовно поништавање жигом Цетиња од 28.8.1909. у црвеносмеђој боји

Сл. 28. Затворена дописница с једнокружним жигом Цетиње 26.8.1909. у црној боји

Наравно, унутар два дана могле су се десити такве разлике употребом више јастучића за жигове у једној поштанској станици, али то није вероватно.

У сваком случају такав је приступ и пракса поштанске управе изазвала код сакупљача одбојност и незадовољство. Стога је црногорска пошта била присиљена да најмање један од повучених жигова поново стави у употребу. Треба

узети у обзир да је двокружни жиг с мостом и решеткама горе и доле коришћен успоредо с округлим жигом.Тако се десило да су стари жигови 1911. поново коришћени код пошта Цетиње, Никшић и Вирпазар. (сл. 29 и 30)

Сл. 29. Полеђина писма из Никшића у Цетиње с двокружним жигом с мостом и решеткама горе и доле 9.8.1911.

Сл. 30. Дописница из Вирпазара у Чешку с двокружним жигом с мостом и решеткама горе и доле 22.1.1912.

Црногорска поштанска управа извукла је поуке из овог нелепог инцидента. Код следећих издања (пригодних марака за краљево крунисање 1910., и нових серија франко и порто марака 1913.) строго се пазило на исправно поништавање. Сенф каталог 1915. знао је да су такође и те марке у пошти поништаване и продаване испод номиналних вредности и наводи: „За то су били

коришћени жигови који су били у редовној употреби, па не постоје разлике између појединих марака које су поштански коришћене и посебно поништаваних марака у те сврхе“. (тј. услужно). Кад су поништене марке доступне у великим партијама и с оригиналном гумом услужно поништене, лако се могу препознати. Такви комади могу се и данас лако пронаћи.

То вреди и за последње жигове Краљевине уведене 1912., који имају промер 27 mm и који се по Андерсону [12] могу описати као „двокружни жигови с решеткама горе и доле“. Код већих места постоје најмање по два жига који се разликују по величини, облику и размаку слова. Примена жигова у поштанској употреби и за масовно поништавање није се увек одигравала на исти начин.

На пример, код масовног поништавања позната су два жига Цетиња с различитим „е“ односно „Е“ у ћириличном називу места (сл. 31), За комерцијалну употребу познат је аутору до сада само жиг с „е“ (сл. 32).

Сл. 31. Масовно поништавање порто марака: Цетиње 24.12.12. с „е“ и Цетиње 16.5.12. с „Е“. Исто тако, број решетака на жигу лево је 7, а на жигу десно 6.

Сл. 32. Писмо с уобичајеним двокружним жигом с решеткама горе и доле, Цетиње од 1.1.12.

За сакупљаче се исплати припазити на разлике, а може се и тврдити да су неки жигови готово искључиво коришћени за редовно, а други само за масовно, тј. услужно поништавање. Овде ће се сигурно још понешто моћи открити. За оријентацију препоручује се изванредна књига К. Робинсона о поштанској повести Црне Горе [13].

Кривотворени жигови

До сада се говорило само о оригиналним жиговима Црне Горе и о оригиналним жиговима, који су накнадно били патворени, лажирани. Нажалост још је већи број оних жигова који су приређени као фалсификти или таквих који временски или географски не одговарају употреби у Кнежевини или Краљевини Црној Гори. И овде је, такође, појаву таквих фалсификата углавном узроковала жеља сакупљача за поништеним маркама. Фалсификовани жигови код Црне Горе, опште узето, су чешћи него фалсификоване марке. Каталози доносе примере и с понешто искуства могу се фалсификовани жигови лако разликовати. Приказ лажних жигова превазишао би оквире овог чланка.

Литература / Literature:

[1] Müller E., ≫Die Einrichtung des Postdienstes in Montenegro und die erste Ausgabe dieses Landes≪, Die Postmarke,Jahrg. 1929 S. 10 -- Prevod: Filatelista, 1952, br. 4.

[2] Müller E., ≫The Establishment of the Postal Service and the First Issue of Postage Stamps≪, The Collectors Club, Philatelist, Vol. XXIX, No. 5 (1950), p. 271

[3] Müller E., ≫European Classics XXXIII Montenegro≪, Mercury Stamp Journal 5 No. 60 (1961), p. 272

[4] Fleck V., Die Briefmarken von Montenegro, Heft 5 von Neues Handbuch der Briefmarkenkunde, Frankfurt 1962

[5] Шоћ П., За историју пошта и телеграфа у Црној Гори, Београд 1928

[6] Цвјетковић М., Поштанска служба у Црној Гори, Цетиње 1968

[7] Dietz H., Pionier und Geschaftemacher - Otto Bickel in Montenegro, Südost-Philatelie NB 72/01 S. 1356. Превод: Филателиста Београд 248 и 249, 2001/2

[8] Horter Ch., Er hinterlies Spuren in der Philatelie: Otto Bickel (1862-1946), Philatelie 58 Nr. 349 und 350, 2006

[9] Senf L., Restbestande und deren Schicksal! Montenegro, Die Post 1913

[10] Hartmann H., Die Gefalligkeits- und Falsch-Abstempelungen auf Montenegro-Marken, Friedemanns ≫PhilatelistischeBerichte≪ Nr. 52, 1912

[11] Dietz H., Der grose Zweikreisbruckenstempel von Montenegro, Südost-Philatelie NB 67/99 S. 1210

[12] Anderson H.-J., Die Bezeichnung der Poststempelformen, Neue Schriftenreihe der Poststempelgilde e. V., Heft 145, 2. Auflage, 1996

[13] Robinson, Keith, Црна Гора, Савез Филателиста Србије – Књига 2, Београд 2002.Das englische Original ist als Monograph № 1 bei der britischen Yugoslavia Study group erschienen.

Ново издање књиге са компакт диском
(Werner Briner, Winterthur, Швајцарска)

PRIRUČNIK i KATALOG

PUTUJUĆE POŠTE & MANIPULATIVNI ŽIGOVI

U KRALJEVINI SHS I JUGOSLAVIJI 1919-1941

ŽIGOVI ŽELEZNIČKIH POŠTA, BRODSKI ŽIGOVI, ŽIGOVI PRAĆENE POŠTE

Приручник садржи јединствено флексибилно типизирање жигова за сва подручја путујуће поште (примењљиво за период 1857-1918 као и 1941-1970), пописе путујућих пошта и поштанских веза у различитим временским периодима, као и каталог сса 1100 жигова са новим јединственим ознакама жигова и њиховим сликама. Више информација на **www.alpeadria.eu**

Цена у претплати до 31.10.2013. износи 18 € (без трошкова слања), цена након изласка из штампе ће бити 25 € (до краја 2013. Године). Наруџбе слати на адресу FZS, PP 1584, SI -1001 Ljubljana, Slovenija или ipirc711@gmail.com

www.markice.rs

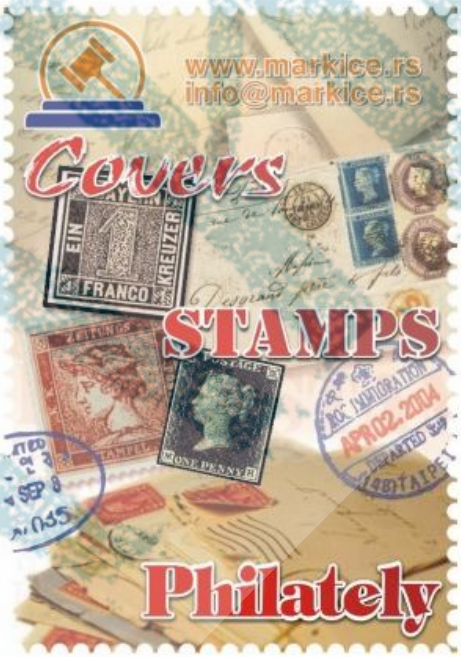

Миодраг Р. Вуковић

СИСТЕМ СРПСКИХ ВОЈНИХ ПОШТА 1916-1920 [2]

SERBIAN MILITARY POSTAL SYSTEM 1916 – 1920

by M. R. Vuković

The succeeding article is an attempt to summarize in the most compendious way basic facts about Serbian military postal system 1916 – 1918. It deals with organization, structure, hierarchy and development of the military postal system, but also with postal markings used by its constituent elements. Clear distinction has been made between various categories and levels of postal service (i.e. Field, Military and Branch PO's, postal officers etc.).

Attention has been paid not only to Salonika front, but also to formerly neglected early period (when Serbs-in-exile were still in camps on Corfu Island and Khalkidhiki Peninsula) and closing period (November 1918 – Mid 1920 when Serbian units reached Pecs and Timisoara to the north, and Klagenfurt to west).

Based both on remnants of official documents preserved in Military Archives in Belgrade (as a primary source) and philatelic objects from a dozen of collections, it is aimed at newbies (as a "Baedeker" through this vast and interesting field) as well as to experienced collectors (as an incitement to re-check collections and help eliminate some remaining question marks).

Author wants to express his gratitude to Military Archives in Belgrade and to many collectors, both those well known and less known, who helped him in his work, and namely to Dr. Richard M. Stevens for his precious comments and contributions.

Српске војне поште у периоду (1916 – 1920) су се територијално делиле на поште:

1. У Северној Грчкој, касније и на ослобођеној територији, у оквиру којих се, разликују поште у захвату фронта и поште у позадинском делу.
2. У иностранству (Француска, Тунис, Русија/Румунија, Италија, Јужна Грчка). Добровољачке јединице формиране од заробљеника у Русији после Октобарске револуције нису биле у систему српских војних пошта.

По начину рада биле су:

1. Формацијске војне поште које су опслуживале јединицу којој припадају и кретале се са њом (ВП ВК, армијске, дивизијске и пуковске/одредске војне поште). Донекле се издвајају ВП Врховне команде и ВП пукова трећег позива, које су функционисале и као формацијске и као месне војне поште.
2. Месне војне поште које су биле стационарног типа (сталне) и опслуживале све кориснике са одређене територије, укључујући и цивиле. Овај чланак неће се бавити сталним ВП на ослобођеној територији после октобра 1918. године

По обиму службе и компетенцијама делиле су се на:

1. Поште пуног капацитета (формацијске и месне војне поште)
2. Испоставе ВП (поштарнице, филијале) и издвојене поштаре (вагместре).
3. Спроводнике поште (на железничким, аутомобилским и бродским линијама).

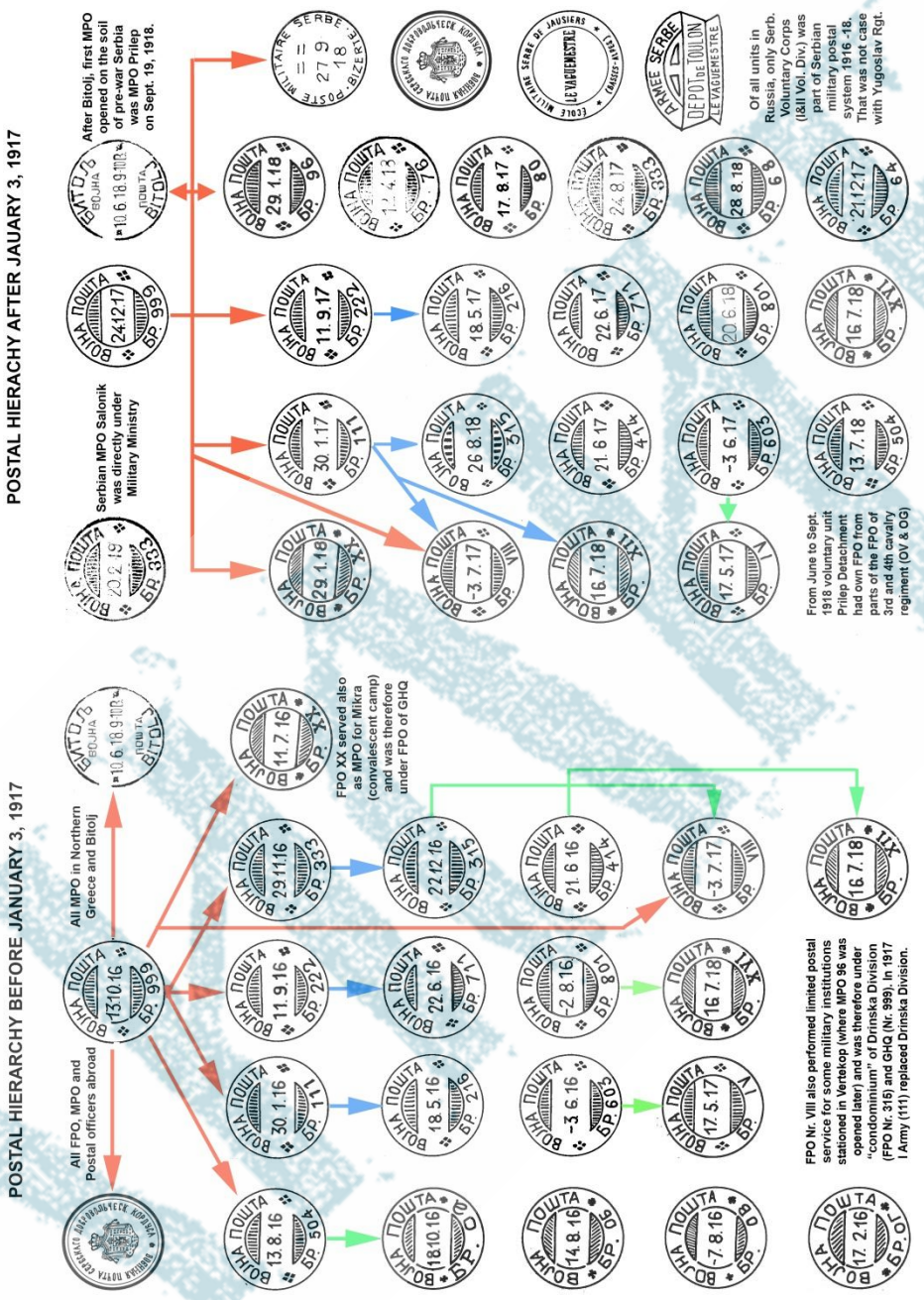

После прве реорганизације, српска војска била је подељена у три армије са по две пешадијске дивизије, од којих је свака имала четири пука, док је коњичка дивизија била под непосредном ингеренцијом Врховне команде.

Почетком 1917. укинута је 3. армија, расформирано шест пешадијских пукова (по један из сваке дивизије), коњичка дивизија уведена у састав 1. армије, а 1. и 2. армији додата још по једна пешадијска дивизија. Мања корекција ове друге реорганизације извршена је почетком 1918. услед прилива добровољаца.

ЈЕДИНИЦА/ УСТАНОВА	БРОЈ/ИМЕ ПОШТЕ	БРОЈ/ИМЕ НА ЖИГУ ВП	ОТВОРЕНА (ПРИМИЛА ЖИГ)	ЗАТВОРЕНА (ВРАТИЛА ЖИГ)	ГДЕ ЈЕ ПОШТА ЗАТВОРЕНА	НАПОМЕНЕ
ВОЈНЕ ПОШТЕ БОРБЕНИХ ЈЕДИНИЦА ВАН АРМИЈСКОГ САСТАВА (ИЗДВОЈЕНЕ, САМОСТАЛНЕ ЈЕДИНИЦЕ)						
Прилепски одред		ОВ	Жиг коришћен од јуна до јула 1918.		Коњички ескадрони слати као ојачање. Њихове ВП покривале су цео одред.[15]	
		ОГ	Жиг коришћен август/септембар 1918.			
НАПОМЕНА:Самостални одреди имали поштаре, али без адресе (броја ВП) и жига. Добровољачки одред Војводе Вука јула 1916. добио вагместра из ВП 999, а Самостални одред пуковника Васића 18.8.1916. добио вагместра из ВП 333.						
ВОЈНЕ ПОШТЕ ЗАРОБЉЕНИЧКИХ ПУКОВА						
Почетком 1917. фомирана су три заробљеничка пука: 1. и 2. бугарски и 3. немачки, а нешто касније и 4. бугарски и 5. аустријски заробљенички пук. Формално имали своје ВП, али без жига и броја. Њихову пошту обрађивале су надређене војне поште.						
ИСПОСТАВЕ И ИЗДВОЈЕНИ ПОШТАРИ (ВАГМЕСТРИ) ФОРМАЦИЈСКИХ ВОЈНИХ ПОШТА НА СОЛУНСКОМ ФРОНТУ						
Поједине ФВП су по потреби имале „филијале“. Оне су, осим испоставе ВП ГК на фронту, биле само издвојени поштари без адресе и жига. Прва армија је, рецимо, имала такве вагместре у Соровићу и Скочивиру. Постојале су и „испоставе“ на главним поштанским транспортним рутама, „аутомобилске“, „железничке“ и „бродске“ поште, али су то били обични СПРОВОДНИЦИ ПОШТЕ без жигова.						

СТАЛНЕ (МЕСНЕ) ВОЈНЕ ПОШТЕ НА КРФУ

НАЗИВ СТАЛНЕ ВП	НАТПИС НА ЖИГУ	ОТВОРЕНА/ПРИМИЛА ПОШТАНСКИ ЖИГ	ЗАТВОРЕНА	НАПОМЕНА
НАПОМЕНА: За сталну (месну) ВП 999 и филијалу при Министарству војном видети под „ГЛАВНА ВОЈНА ПОШТА ВРХОВНЕ КОМАНДЕ“				
Војна пошта Северног логора (Говино)[16]	ВОЈНА ПОШТА БР. 497	Отворена 2.3.916. Жиг јој је одобрен августа 1916.		Затворене марта 1918. Пре 2.3.1916. Јужни покрива стара ВП III армије, а ради и ВП Дунавске дивизије I позива (настављају као формацијске ВП). Северни можда покрива ВП Дринске див. I поз.
Војна пошта Јужног логора (Кандокале)	није познато да ли постоји посебан жиг ове ВП	Отворена 2. марта 1916.		
Војна пошта Главне војне станице Крф	није познато да ли постоји посебан жиг ове ВП	Отворена марта 1918.	Не пре средине јула 1919.	Отварање ове станице и њене ВП наређено 26. фебруара 1918.

[14] Служила у исто време као стална ВП места Микра, у коме се налазио велики стационар за опоравак и више других установа. Примала и пошту цивила.

[15] Нисам нашао такве податке (ни филателистички материјал) за 1. и 2. коњички пук. Трећи и четврти пук нису имали коње, и заправо су служили као коњичка резерва за 1. и 2. пук, или као пешадијско појачање пешадијским пуковима и борбеним јединицама ван армијског састава (Куриозитета ради, оваква улога 3. и 4. пука приказана је и на српском издању илустрованих војничких дописница – мотив „*La cavalerie Serbe a pied*“) . У Прилепски одред упућиван је по један ескадрон, који је са собом водио пуковску ВП и њен жиг. Док је била деташирана, ова ВП је званично третирана као ВП Прилепског одреда.

[16] И Северни и Јужни логор састојали су се заправо од по неколико мањих логора. Говино и Кандокале били су централни за поштанску службу за све логоре северно, односно јужно од града Крфа. У једном документу МВП Јужног логора не означава се као „пошта Кандокале“, већ као „пошта код Ахилеона“.

СТАЛНЕ (МЕСНЕ) ВОЈНЕ ПОШТЕ У СОЛУНУ И НА СОЛУНСКОМ ФРОНТУ

СЛУЖБЕНИ НАЗИВ МЕСНЕ ВОЈНЕ ПОШТЕ	НАТПИС НА ЖИГУ	ОТВОРЕНА/ПРИМИЛА ПОШТАНСКИ ЖИГ	ЗАТВОРЕНА/ ВРАТИЛА ЖИГ	НАПОМЕНА
Стална војна пошта Битољ	БИТОЉ /ВОЈНА ПОШТА/BITOLJ	17. децембар 1916.	31. март 1919.	Од 1. априла 1919 ради као редовна (цивилна) пошта.
(Стална) војна пошта Прилеп	ПРИЛИП /ВОЈНА ПОШТА/PRILIP (?)[17]	19. септембар 1918.	31. март 1919.	Од 1. априла 1919 ради као редовна (цивилна) пошта.
Стална војна пошта Зејтинлик	ВОЈНА ПОШТА БР. 333	19. август 1917.	12. октобар 1918.	Прво само писмоносна служба. Касније у рангу дивизијске ВП.
Стална војна пошта Воден (Водена)	ВОЈНА ПОШТА БР. 96	28. фебруар 1917.	Не пре средине јула 1919.[18]	Жиг 96 користила до марта 1918.
	ВОЈНА ПОШТА БР. 76			Жиг 76 користила од марта 1918.
Стална војна пошта Вертекоп	ВОЈНА ПОШТА БР. 80	19. март 1917.	Не пре средине јула 1919.	Званично у рангу дивизијске ВП
Стална војна пошта Острово (Остврво)	ВОЈНА ПОШТА БР. 68	29. новембар 1917.	12. октобар 1918.	Често у службеним документима називана „Острво“.
Стална војна пошта Баница (Бањица)	ВОЈНА ПОШТА БР. 64	14. децембар 1917.	12. октобар 1918.	Често у службеним документима називана „Бањица“
Српска војна пошта Солун	ВОЈНА ПОШТА БР. 333	Почетак новембра 1918[19]	Не пре средине јула 1919.	Средином октобра 1919 још увек постојала као *ВП у ликвидацији*
НАПОМЕНА: Осим Битоља и Прилепа, у току ратних дејстава октобра 1918. отворене су још и поште у Велесу, Штипу, Куманову и Кавадару. Касније се отварају и друге. Мада су све до 1.4.1919. биле под Министарством војним, ПТ оделења Министарства војног и ВК у својим актима само Битољ и Прилеп увек називају „(сталним) војним поштама“. Зато друге нису обухваћене овим прегледом.				

[17] Отисци жига су нејасни. Нисам могао сигурно да утврдим да ли је текст у негативу „ВОЈНА/ПОШТА“ (поштански жиг) или „СДЖ/CFS“ (железнички жиг).

[18] Наредба за затварање Сталне (месне) војне поште Воден издата је 28. маја 1918, али један други званични документ (датиран 9.7.1919) доказује да је њен рад продужен и да није затворена пре средине јула 1919.

[19] Отварање Српске војне поште Солун наређено је 31. октобра 1918. Преузимање просторија, дела опреме и „*мањег дела људства поште ВК*“ (како се наводи у документу) трајало је неколико дана, свакако не дуже од 7.11.1918. Према једном извештају Српска ВП Солун је 8.11.1918. била потпуно оперативна.

МЕСНА ВОЈНА ПОШТА У БИЗЕРТИ (ТУНИС)

ЗВАНИЧНИ НАЗИВ ВОЈНЕ ПОШТЕ	НАТПИС НА ЖИГУ	ОТВОРЕНА/ ПРИМИЛА ЖИГ	ЗАТВОРЕНА	НАПОМЕНА
Српска војна пошта Бизерта[20]	POSTE MILITAIRE SERBE / BIZERTE – Тип I (асиметричан натпис)	Отворена у другој половини 1916. Жиг познат из маја 1918.	Друго тромесечје (мај / јун) 1919[21]	Пре пријема поштанског жига пошта је потврде и признанице оверавала цензурним печатом са рукописним датумом, који у таквом случају има функцију провизорног поштанског жига.
	Исто – Тип II (симетричан натпис)	Најраније позната употреба: јул 1918.		

ФОРМАЦИЈСКЕ ВОЈНЕ ПОШТЕ ВАН СЕВЕРНЕ ГРЧКЕ КОЈЕ СУ БИЛЕ У СИСТЕМУ СРПСКИХ ВП

А) ФОРМАЦИЈСКЕ ВП ДОБРОВОЉАЧКИХ ЈЕДИНИЦА У ОДЕСИ (РУСИЈА) / ДОБРУЦИ (РУМУНИЈА)

ЈЕДИНИЦА	БРОЈ ВП	НАТПИС НА ПЕЧАТУ	ОТВОРЕНА	НАПОМЕНА
Српски добровољачки корпус (Одеса)	Овој ВП није додељен број	ВОЕННАЯ ПОЧТА СЕРБСКАГО ДОБРОВОЛЬЧЕСК. КОРПУСА	Корпус формиран априла 1916. Маја '16 српски официри и пошта кренули бродом из Солуна за Одесу.	У почетку постојала једна „дивизија“ са четири „пука“. Касније формирана и друга „дивизија“, обе у рангу пукова. Борио се код Добруџе. У другој половини 1917. постепено пребациван на Солунски фронт, где се реорганизује у 1. и 2. добровољачки пук.
НАПОМЕНА: Српски добровољачки корпус из Одесе била је једина добровољачка јединица која је била у систему српских војних пошта. Бројне друге добровољачке јединице (формиране од ратних заробљеника у Русији и ангажоване у борбама на страни блогардејских и интервенционистичких снага) нису биле део система српских војних пошта у периоду 1916 – 1920.				

[20] Постојала су два велика војна логора у близини Бизерте, Надор и Лазуаз, а у граду и околини више српских установа. Није ми познато где је било седиште Српске ВП Бизерта, ни да ли је имала само једно (у граду) или два седишта (у граду и једном од логора). Ако је имала два седишта, постоји могућност да су оба типа жига коришћена истовремено, не сукцесивно. У том случају, жиг са симетричним натписом коришћен је у седишту поште које се налазило у граду.

[21] Затурио сам фотокопију наредбе/извештаја о затварању ове поште. Колико се сећам, као дан затварања био је одређен неки датум из маја или јуна 1919.

Б) ФОРМАЦИЈСКЕ ВП ДОБРОВОЉАЧКИХ ПУКОВА У БИЗЕРТИ (ТУНИС)

ЈЕДИНИЦА	БРОЈ ВП	НАТПИС НА ЖИГУ	ОТВОРЕНА	НАПОМЕНА
Први СХС добровољачки пук	1917	Није ми познат посебан жиг, само службени печати. Картирала преко сталне Српске војне поште Бизерта.	Прва половина 1917. Добровољци већином из САД и Ј. Америке.	Децембра 1917 / јануара 1918. пребачен на Солунски фронт, где формира Југословенски пук (мешовит) и Прилепски одред (чисто добровољачки)
Други СХС добровољачки пук			Крај 1917/почетак 1918. Добровољци из САД и Ј. Америке.	Преузео ВП, број и печате 1. СХС добровољачког пука. Крајем новембра 1918. премештен у Скопље. Преименован у 25. пешадијски пук 1919.

ИЗДВОЈЕНИ ПОШТАРИ (ВАГМЕСТРИ) У ФРАНЦУСКОЈ И ИТАЛИЈИ

Школа користи вагместра, али он није у систему српских војних пошта

ЗВАНИЧНИ НАЗИВ УСТАНОВЕ/ЈЕДИНИЦЕ	НАТПИС НА ПЕЧАТУ	УСТАНОВЉЕНА / ПРИМИЛА ЖИГ	ЗАТВОРЕНА	НАПОМЕНА
(Први) Ђачки батаљон у Жозијеу (Француска)	ECOLE MILITAIRE SERBE DE JAUSIERS / LE VAGUEMESTRE / (BASSES ALPES)	Формиран од маја до септембра 1916. Печат познат из периода 1917 – 1918.	Мај/јун 1919.	1. и 2. чета У почетку користио француског вагместра у Форт де Турноу (FORT DE TOURNAUX / LE VAGUEMESTRE)
(Други) Ђачки батаљон у Монт Дофену (Француска)	? (Познат ми је само службени печат 3. чете)	Јесен 1917. (?)	Мај/јун 1919	3. чета (Четврта чета није постојала)
Депо у Тулону (Француска)	ARMEE SERBE/ DEPOT DE TOULON/ LE VAGUEMESTRE	Почетком 1916.	1919 (?)	Печат познат у љубичастој, црној и црвеној боји
Делагат на пристаништу у Марсељу (Француска)	У неколико докумената из периода 1916 – 1917. које сам прегледао у Војно-историјском институту наводе се војне поште Делегата на пристаништу у Марсељу (Француска) и Војног делегата у Риму (Италија). Вероватно су у питању само вагместри. На основу једног документа може се претпоставити да је у њима вршена и цензура. Није ми познат ниједан њихов поштански жиг или цензурни печат.			
Војни делегат у Риму (Италија)				

НАПОМЕНЕ: У Волосу је 1916. отворена Краљевска српска битољска гимназија, али нема доказа да је заиста имала вагместра.
Неке од француских војних болница у којима су се лечили и српски војници имале су вагместре са печатима типа: „8e CORPS D ARMÉE / HÔPITAL TEMPORAIRE 37 / BOURBON LANCY / LE VAGUEMESTRE". Припадају француском, не српском, систему војних пошта.

Зоран Р. Бошковић

ПРВО ВУКОВАРСКО РЕДОВНО (ПОМОЋНО) ИЗДАЊЕ – ДЕНОМИНОВАНО „д“ III ДЕО

У претходна два броја писао сам искључиво у вези марака Michel бр.17-20 и Michel бр. I. Сматрао сам битним да што већи број уочених посебности код ових марака прикажем текстом и сликом. Намера ми је била и остала да након читања текста читаоци укажу на моје грешке или пропусте и да тако активно обрадимо контраверзно помоћно издање из Вуковара. Овакви текстови потпуно су занемарени, али су и новост у нашој филателији.

Цела писма са деноминованим маркама

Треба напоменути да су марке каталошки број Michel 17-20 биле у поштанском промету источног дела Крајине (Вуковар) на целој територији. Марка (д/А) тарифа за I стопу тежине у унутрашњем саобраћају (за стандардно писмо) имала је важност све до 1.03.1997. године када је због назива Република Српска Крајина, и упорне интервенције хрватске поште, изашла из промета. Најчешће су дописнице Југославије и писма у промету 1993. и 1994. године а ређе 1995. и 1996. године. Марке Michel број 18-20 јако мало се налазе у поштанском промету, а важиле су до преласка на нове динаре 24. јануара 1994. године. У пракси, вероватно, да је то било само до тарифне промене од 13.12.1993., када се овим номиналним вредностима губи сваки смисао. Било их је просто немогуће користити у поштанском промету. Марка Michel број I није била у поштанском промету.

Цела писма са маркама *Michel* број 17

Слика 19. Писмо „филателисте из Новог Сада“ са посебностима код „д/А“ упућено за Јужну Африку из 1994.

Писма и дописнице са овом марком постоје и не спадају у категорију ретких, бар по мом мишљењу. Вредност „А“ марке мењала се са почетних 230 динара (тарифна промена од 21.10.93.) још неколико пута у 1993. години и била је: 11.11.93 6.400 динара; 26.11.93. 100.000 динара; 13.12.93. 1 милион динара; 21.12.93. 20 милиона динара и 25.12. 500 милиона динара и 29.12.93., 25 милијарди динара. У 1994. години до новог динара њена вредност биће: 07.01.94. 600 динара; 13.01.94. 20.000 динара; 22.01.94. 3 милиона динара и 24.01.94. 0,23 нова динара. Ова вредност остаће све до

18. марта 1994. године када пада на 0.14 н.д. и тако даље (што је за овај текст мање важно) све до престанка важења марака са именом РСК. Интересантно је поменути да у поштанском саобраћају Крајине постоје писмо и дописница са уштампаном „А“ марком од краја 1993. године. Такође постоји од 22. новембра 1993. године и „Р“ марка. У западном делу Крајине (Книн) од стране Поште Крајине званично нису коришћене деноминоване марке, мада се налазе појединачна писма где су коришћене искључиво марке „д/А“, Michel бр. 17. Мислим да се ради о самовољном корисничком лепљењу онога што се има, без неке жеље да се неко превари – нпр. пошту. Марке са новим дизајном у вези словне ознаке „А“ појавиће се 20.06.1995. године и 14.05.1996. године што значи да су биле намењене коришћењу у СБО.

20-1

20-2

20-3

20-4

20-5

20-6

20-7

20-8

20-9

Слика 20. Дописнице или писма (приказани као исечци) у унутрашњем поштанском саобраћају. Приказао сам 5 исечака и то је све што сам нашао из 1993. године у мојој збирци (сл. од 20-1 до 20-5). Ради се о датумима 8,9,11 и 13. новембар и 11. децембар 1993. године. Такође приказујем и неколико исечака из 1994. године (сл. од 20-6 до 20-8) као и последњи пронађени датум 02.02.96. године из места Брањин врх (сл. 20-9).

Слика 21. Једно од неколико писама које је послао Ђ. Чавић (loco) са посебностима код „д/А“

Цела писма са маркама *Michel* број 18-20

За разлику од марака које је инфлација тотално обезвредила тако да су табаци ових марака продавани током 1994. године по багателним ценама, цела писма са деноминованим маркама сматрају се најређим писмима у поштанском саобраћају Републике Српске Крајине. Ако се погледа у тарифе неког посебног оправдања за постојање марака са претиском и нема. Готово да нису ни коришћене јер неке комбинације су биле могуће само у првих недељу-две.

Слика 22. Разгледница у унутрашњем поштанском саобраћају.

За протеклих 20 година имао сам срећу да видим укупно 2 писма која су упућена за иностранство. За једно обично цело писмо (нестандардно) послато из места 54204 БИЈЕЛО БРДО путовало у Немачку (Нирнберг) дана 09.11.93. издао сам атест број 332/06 од 24.10.2006. године. Нажалост, то писмо нисам сада у могућности да прикажем сликом. Писмо је франкирано са 9 комада марака и обухвата све три номинале (поштарина 245000 динара). Са наведеним маркама видео сам само неколико дописница које су коришћене у унутрашњем саобраћају између РС Крајине и Србије. Једну заиста занимљиву и врло ретку разгледницу приказујем целу сл.22.

Крај 1993. године је врхунац економског понижавања Србије од стране међународне заједнице (уведене санкције у мају 1992. године) а то има за последицу готово свакодневну инфлацију а у тим условима који су били исти и за Србију и за Крајину ко је имао времена да пише и уопште губи време на пошти. Коришћене су углавном телефонске услуге на којима је пошта и преживела.

Фалсификати (лажно)

Поред тога што филателистима није баш увек јасно шта је све фалсификат (лажно) на крају овог приказа подсетићу читаоце да сам установио два различита фалсификата претиска: први уочени у поштанском промету са марком Michel бр. 17, а други на марци Michel број I. Димензије оригиналног претиска ћириличног слова "д" код свих вредности су око: 1x1 mm.

Приватно претискивање на штету Поште

На основној марци Michel бр.12 урађен је претисак у типоштампи великог ћириличног слова ”д” које је потпуно другачијег облика и зато лако препознатљив. Овај претисак сам набавио преко г. Б. Миодраговића из Даља који је потврдио да је целих 5 табака добио од извесног лица за неку услугу. Био је изричит да је претисак урађен у Комбинату Борово (?). Могуће је да се ради о „пробном претиску“ који сам можда олако сместио у фалсификате. Међутим појава две разгледнице на којима се налази ова марка даје ми за право да су марке на објекту фалсификат на штету поште. Ипак, за обичне марке остаје питање фалсификата? Пошто се ради о потпуно другом типу слова којом логиком су фалсификати у типоштампи прављени (?).

Приватно претискивање на штету сакупљача

Други класичан тип фалсификата сам установио у Клубу филателиста у Београду када се једна количина марака манастира Крка (сада Michel број I) појавила изненада на тржишту. Када се мишљење око ове марке променило и када су филателисти почели да је траже за своје збирке, а то се догодило због остављеног празног броја 21 у Michel каталогу, на тржишту се појавио фалсификат.

23-1

23-2

фалсификат

оригинал

23-3 детаљ

Слика 23. Фалсификати на штету поште и на штету сакупљача (четверци).

Био је то мамац за сакупљаче јер трговци су имали да понуде оно што је у каталогу са „резервисаним“ бројем. Обзиром да је претисак ћириличног слова „д“, као што смо рекли, јако малих димензија фалсификат није било лако уочити. Фалсификат препознајемо по светлијој нијанси ултрамарин боје и неоштрине претиска ћириличног слова „д“. Фалсификат је урађен офсет техником а недело је чувеног, сада почившег, деда Воје који је својим каналима избацио у периоду од 1995. до 1997. године велики број фалсификата марака, управо за подручје Република Српска и РС Крајина.

Поред ових раније познатих фалсификата постоје и ситне преваре које су урађене компјутерски и то на оригиналним маркама. Ради се о претиску „д“ у ћириличној и латиничној (?) форми на марци Michel број 1. Неколико врло неуспелих примера фалсификата урађених компјутерски приказујем на слици 24. Посебно вређа сваку логику „д“ са претиснутом номиналом ? Ипак, и ово има свог купца.

24-1 24-2 24-3

Слика 24. Различити примери фалсификата претиска на оригиналним маркама.

Фалсификати писама

На филателистичком тржишту, посебно на страним интернет аукцијама, срећу се понуде јефтиних писама са деноминованим маркама (?). Први фалсификат појавио се још у априлу 1994. године и откривен је на разгледници послатој са поште *56227 Borovo* „Наградна скандинавка“ слика 25.

25 26 27

28 29

Слика 25-29. Фалсификат поштанског жига (сл. 28) и злоупотреба поштанског жига

Други је обично писмо са три деноминоване марке Michel број 18-20 у низу са укупном вредношћу од 65000 динара. Марке су биле важеће у то време, али за обично писмо била је довољна само једна или две д/А марке у зависности од третирања писма (стандардизовано или нестандардизовано) и ништа више. Конкретно тог 15.01.1994. године поштарина за I стопу тежине износила је 20.000 динара (стандардно) односно 40.000 динара (нестандардно) слика 26. Напомињем да сам установио постојање фалсификованог поштанског жига *Vukovar (f)* са датумом 15.03.93.13. слика 28. Такође, постоје злоупотребе

оригиналног поштанског жига, а у вези са деноминованим маркама. 54326 *Darda (b)* са следећим датумима: 24.02.94.08; 15.03.94.14. слика 27.; 23.04.94.14. слика 29, *54204 Bijelo Brdo (a)* 15.01.94.07. и *56230 Vukovar* од 20.01.94.13. Наводим само писма која лично поседујем у својој референтној збирци фалсификата.

Видео сам пар писама са марком Michel број I д/100000 из 1994. године, али марка није вршила поштанску функцију па нема ни филателистичку вредност - стављена је на писмо више као украс слика 27. Наведени фалсификати марака и писама су уредно забележени у: „Регистар фалсификата у филателији РСК“ под редним бројем 1/2002, 2/2002 и 3/2002, а описани су у још непубликованој књизи „ФАЛСИФИКАТИ У ФИЛАТЕЛИЈИ“ која би требала ускоро да изађе из штампе.

Неправилно али у поштанском промету

30

32

31-1

31-2

33

Слика 30-33. Различити примери неправилности у поштанском промету

Постоје објекти који су са д/А марком послати из делова који нису одобрили коришћење ових марака. Приказујем четири примера, а видео сам код филателиста још неколико. Код првог ради се о разгледници из места Глина 44260 која јесте на територији РС Крајине, али у западном делу где је у поштанском промету остала да важи „А“ марка без претиснутог малог слова „д“ слика 30. Код другог ради се о поштанском жигу *25000 Sombor* који уопште није на територији РС Крајине већ у Србији. Исто постоји и са поштанским жигом Шида слика 31. Четврти случај је из Републике Српске *77260 Titov Drvar* (d) 27.09.94. слика 32. Ово су примери који се могу третирати као превара на рачун поште, јер за пренос пошиљке није задовољен елеменат да се на писму мора налазити важећа поштанска марка. Шалтерски службеник је грешке морао уочити и санкционисати што овде није случај. Пронашао сам и једно писмо са правилним поступком где је службено лице прецртало марку и на левој страни ставило ознаку ”Т” чиме је писмо постало „терећено“ за одговарајућу исправну франкатуру.

Постоји трећи пример далеко занимљивији. Ради се о писму које на моју адресу шаље управник поште 47305 ЛИЧКА ЈАСЕНИЦА (а) 24.01.94. године. На коверти су две деноминоване марке Michel бр.17 а у писму ми шаље још три исте. На неки начин на овој пошти је изгледа по нестанку ”А” марака пошта добила из Вуковара грешком деноминоване марке слика 33.

Закључак у следећем броју

Иван Тангл

Најстарија разгледница на свету

Разгледница је илустрована дописна поштанска карта о чијем се проналаску споре Немци, Енглези, Французи и други који пледирају на приоритет. Тешко је поуздано утврдити време настанка јер појава разгледница није званично евидентирана, па се не може прецизно одредити ни место настанка, али сигурно је да потичу од поштанских карата. На креирање разгледница утицали су развој поште, фотографије, штампарске технике и почеци туризма. У енциклопедијама налазимо податак да је прва разгледница она из Берлина са (цртаном) панорамом града, другде се наводи да је најстарија разгледница послата из Олденбурга 1875. г. у издању Аугуста Шварца. Енглези документовано тврде да су најстарије разгледнице – типизиране и масовне (то је важна карактеристика) биле празничне честитке, дело сликара Џона Хорслија, рађене по наруџби Хенрија Кола за Божић још 1843. године. Пуританска Британија је чак осуђивала овај мотив, јер се у првом плану види девојчица којој старији дају да пије вино!

Преко две хиљаде ових честитики је штампано у колору и продато по цени од једног шилинга по комаду

Војвођани су на више начина повезани с разгледницом која се сматра једном од првих, по некима и најстаријом на свету, а званично слови за најстарију Аустријску разгледницу. Њу је пронашао шездесетих година 20. века инж. Мирко Вернер, Новосађанин родом из Сенте, светски познат филателиста и атестатор, да би је понудио 1964. г. као уникат на аукцији у Паризу. Ову илустровану карту израдио је 1870. г. Петар Манојловић, родом из Србобрана док је службовао у Бечу као геодета-картограф царско–краљевске војске у чину поручника, а за рачун бечке администрације сатиричног часописа "Змај". (Часопис је основао J. J. Змај 1864. г. у Пешти, од 1868. г. је седиште у Н. Саду). Изведена је у бакрорезу, а штампана у формату дописне карте (каталог наводи штампарију Druckerei Waldheim из Беча). Говорило се о постојању 3 варијанте ове разгледнице с разликама у детаљима, што није поуздано, јер никада није нађен други примерак. Можда је истинито и мишљење да је идеју или скицу за њу дао лично уредник, песник и лекар, новосађанин Јован Јовановић Змај.

Илустрација приказује змаја раширених крила што сипа муње из чељусти а ватру из ноздрва и ушију, носећи у канџама траку са простором за адресу. При дну слике су представе Цариграда и Москве, у средини пароброд "Србија" са

тробојком, те тако змај алегорично нат-криљује православни словенски простор Европе, повезујући "други" (Цариград) и тзв. "трећи Рим" (Москву). Разгледницу је - сматра се - послао Јоца Маној-ловић, издавач "Змаја" из Беча 19. маја 1871. г. у Сомбор тамош-њем адвокату, рођаку (стрицу?) Деметеру (Димитрију) Манојловићу и то препоручено (штамбиљ RCMDT и рукописно '240'), правилно франкирано маркама издања 1867. г. , 5 кр. напред (у простору већ предвиђеном за марку !!) и 10 кр. на страни текста, жигосано једнокружним WIEN 19/5, долаз ZOMBOR 20/5.

Постоји мишљење како је прималац, иначе адвокат, био забринут за могуће последице „поруке“ разгледнице, па је зато пријем –одбио ! Из текста се, међутим, да видети да су разлози одбијања другачији:

Беч 6/5 1871.

Господине! Молим да нас окретном поштом известите, је ли са вашим знањем писмо, које је од стране Администрације на Вас управљено било, отварано, поштанска марка скинута и биљег фалсификован, јер ћемо у противном случају код поште тога ради нужне кораке учинити.

Било како било, уз напомену дописану при дну: "Ја с Змајом ник'ва посла нећу да имам - неприма се", карта је враћена (рукописни ретоур на адреси) и стигла је у Беч 24/5, како сведочи жиг пријема.

Раније у поседу белгијског колекционара, ова разгледница је након 28. аукције угледне бечке куће *Wiener-werkstätte-postkarten* 31. 10. 2009. године променила власника за 11.000 € (поч. цена 5.000 €).

Управа југословенских пошта је 1974. г. обележила „Сто година прве разгледнице на свету" на основу ове разгледнице, а 2012. г. РЈ ПС Нови Сад објавила је репринт разгледнице за Змајеве дечије игре.

Преглед издања Поште „Србија“
април-мај 2013.

5. април 2013. - пригодно издање

1700 година Миланског едикта
1700 Years of Edict of Milan

[537]

[538] – блок 10

аутор		Бобан Савић
штампарија		ФОРУМ
537	.....	50дин
538	.....	112 дин

мотив [537/538] –Биста Цара Константина;

зупчање	[537]	чешљасто	13¾
	[538]	кутијасто	13 ¾
папир	.....		гладак
гума	.....		полусјајна
штампа	.....		вишебојни offset
табак	[537]	.....	8+1 (3x3)
	[538]	.....	блок
тираж	[537]	.....	45000
	[538]	.....	25 000
ФДЦ	.....		2

11. април 2013. – редовно издање
Авалски торањ – II штампа
Avala – II printing

[428 II]

428 II	.....	44 дин
тираж	.....	500 000

Напомена:
428 I - 15. фебруар 2011. године
428 II - година 2013. уместо 2011.

12. април 2013. – редовно издање
Калемегдан – II штампа
Kalemegdan – II printing

[315 II]

315 II	.....	55 дин
тираж	.....	200 000

Напомена:
315 I - 28. 01. 2009. године
315 II - година 2013. уместо 2009.

18. април 2013. – редовно издање
Колан са копчом – IV штампа
Women's belt – IV printing

[311 IV]

311 IV	.....	11 дин
тираж	.....	800 000

Напомена:
311 I – 28.1.2009. – I штампа
422 – 9.12.2010. - II штампа
311 III – 12.10.2012. – III штампа
311 IV – 18.4.2013. – IV штампа

8. мај 2013. - пригодно издање

150 година оснивања Међународног комитета Црвеног крста
150 Years from the Founding of the International Committee of the Red Cross

[539]

аутор Јакша Влаховић
штампарија ФОРУМ

539 ..... 50 дин

мотив [539] – Портрет Анрија Динана, оснивача Црвеног Крста

зупчање ..... чешљасто 13¾
папир ..... гладак
гума ..... полусјајна
штампа ..... вишебојни offset
табак ..... 9+1(2x5)
тираж [539] 50 000
ФДЦ 1

9. мај 2013. - пригодно издање

Европа – поштанска возила
Europa – Postal Vehicles

[540]

[541]

аутор Радомир Бојанић / Јакша Влаховић
штампарија ФОРУМ

540 ..... 44 дин
541 ..... 112 дин

мотив [540] – поштански аутомобил
мотив [541] – савремени поштански аутомобил

зупчање ..... чешљасто 13¾
папир ..... гладак
гума ..... полусјајна
штампа ..... вишебојни offset
табак ..... 8+1(3x3)
тираж [540] 100 000
[541] 45 000
ФДЦ 1

13. мај 2013. - пригодно издање

Европска заштита природе
European Nature Protection

[542]

[543]

аутор Мирослав Николић
штампарија ФОРУМ

542 ..... 46дин
543 ..... 50 дин
мотив [542] - Рајац;
мотив [431] – Ресавска пећина;

зупчање ..... чешљасто 13¾
папир ..... гладак
гума ..... полусјајна

штампа	.....	вишебојни offset
табак	.....	8+1(3x3)
тираж	[542]	50 000
	[543]	50 000
ФДЦ	.....	1

24. мај 2013. - пригодно издање

Глумци

Actors

[544]

[545]

[546]

[547]

[548]

[549]

[550]

[551]

аутор	Марина Калезић
штампарија	ФОРУМ

544/551	.....	22 дин

[544] – Жика Миленковић (1927-2008)

[545] – Радмила Савићевић (1926-2001)

[546] – Петар Краљ (1941-2011)

[547] – Радомир Марковић (1921-2010)

[548] – Ксенија Јовановић (1928-2012)

[549] – Предраг Тасовац (1922-2010)

[550] – Павле Паја Вујисић (1926-1988)

[551] – Драган Лаковић (1929-1990)

виньета

зупчање	.....	чешљасто 13¾
папир	.....	гладак
гума	.....	полусјајна
штампа	.....	вишебојни offset
табак	.....	8+1(3x3)
тираж	[544/551]	45 000
ФДЦ	.....	3

29. мај 2013. - пригодно издање

70 година од успостављања дипломатских односа са Кубом

70 years from establishment of diplomatic relations between Cuba and Serbia

[552]

аутор	Јакша Влаховић
штампарија	ФОРУМ

552	.....	46 дин

мотив [552] – Кубанска и српска застава и парламенти Кубе и Србије

зупчање	.....	чешљасто 13¾
папир	.....	гладак
гума	.....	полусјајна
штампа	.....	вишебојни offset
табак	.....	10(2x5)
тираж	[552].....	65 000
ФДЦ	.....	1

Преглед доплатних марака Србије

10. април 2013. – 30. април 2013.

За борбу против рака

[51]

Мотив: проф. др Златко Меркаш 1920-1998

51 …… 10 дин
зупчање ..... чешљасто 13¼
папир ..... гладак
гума ..... сјајна
штампа ..... вишебојни offset
штампарија ЗИН
табак 100 (10x10)
тираж 1 250 000

8. мај 2013. – 15. мај 2013.

Недеља Црвеног Крста

[17 VI]

мотив дечији цртеж ученице Томиславе Секулић из Новог Сада

17 VI …… 10 дин
зупчање ..... чешљасто 13 ¾
папир ..... гладак
гума ..... сјајна
штампа ..... вишебојни offset
штампарија ФОРУМ
табак 100 (10x10)
тираж 750 000

Напомена: исти цртеж коришћен је 2008., 2009., 2010., 2011. и 2012. године

20. мај 2013. – 26. мај 2013.

За Светско првенство у рвању за кадете

[52]

мотив Рвачи у акцији

52 …… 10 дин
зупчање ..... чешљасто 13 ¾
папир ..... гладак
гума ..... сјајна
штампа ..... вишебојни offset
штампарија ФОРУМ
табак 100 (10x10)
тираж 750 000

О Г Л А С

КУПУЈЕМ и спреман сам одмах да платим пуну номиналну цену за овај блок - сувенир "Година змаја" из 2012. године.

Плаћам 88 000 динара за 1000 оваквих блокова.

Контакт: 063 72 75 385

др Александар Брусин

СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА РЕДОВНИХ МАРАКА СА МОТИВИМА ПРИВРЕДЕ - 1. ДЕО

Опште и заједничке особине

Избор и изглед мотива на овим маркама усклађивао се и уклапао у друштвено-економски развој наше земље 1950-1953 године. Глобално је било три издања:

- емисија „Привреда I“, чини серију марака од 12 мотива грана привреде, различитих вредности
- Друго издање, „Привреда II“, истих је мотива у промењеним бојама и номиналама. Примарно је штампано због повећаних тарифа у домаћем и иностраном ПТТ саобраћају1951/1952 године.
- Емисија редовних франко марака „Привреда III“, штампана је делом због утрошка и већег коришћења вредности: 5, 10 и 15 динара, које су се чешће употребљавале, а мањим делом због тарифних измена у ПТТ саобраћају.

Марке са мотивима привреде (сва три издања) штамапне су у Заводу за израду новчаница - ЗИН.

Прва и друга емисија штампане су у техници линијске дубоке штампе – бакротиску. То је први пут да се у ЗИН-у примењује ова врста штампарске технике за израду редовних издања марака.

Редовне франко марке са мотивима „Привреда III“, штампане су у техници равне (офсет), преносне штампе.

Идејна решења и нацрте за мотиве из појединих привредних грана, израдио је академски сликар из Загреба др Павао Гавранић, а граверску израду, Танасије Крњајић, гравер из Београда*. Величина мотива марке је 20x26 mm. Зупчање чешљасто 12 ½ обично и оштро у „Привреди I“, а у „Привреди II“, чешљасто 12 ½, линијско 12 ½, 11 ½ и мешовито 12 ½, обично, оштро и тупо. Због непрецизног зупчања (вертикално-хоризонтално) марке су децентриране у мањем или јачем степену у свим правцима, изразитије на мотивима „Привреде I“.

Гумирање марака било је различито на привредним мотивима. Коришћена је домаћа и „финска“ гума, које се међусобно разликују по изгледу и квалитету, а свако штампање имало је своје карактеристике.

Карактеристике уређаја и штампе

Линијска дубока штампа у бакротиску (бакрорез), прецизна је, чиста и врло захтевна. Уређаји савремени и на високом тхничко-технолошком нивоу са аутоматизацијом, сепарацијом и високим степеном проветравања. Осветљеност радних места добра савремена, приступ уређајима слободан, незакрчен, а транспорт, доток сировина и материјала неометан. Радна снага високо квалификована и добро обучена.

Техничко-технолошки поступак бакротиска (бакрореза), користи се за једнобојну или вишебојну штампу. На високо полирану бакарну плочу, копира се

*на марки од 7 динара из серије „Привреда I“ –је потпис Коцмута, који је гравирао само ту марку у овој серији

и наноси цртеж, који гравер урезује ручно или механички, како би се добио основни печат. Он представља штампасрку гравуру од меког метала. Он се умножава у клишее од челика, неког тврдог метала или легуре, помоћу стереотипије или поступком галванизације, онолико пута колико марака садржи штампарска плоча.

Линијска бакроштампа је прецизна, фина, једна од најквалитетнијих и служи за штампање једнобојних и вишебојних оригинала новчаница, вредносних папира и поштанских марака.

За ову врсту штампе употребљавају се боје са већим степеном вискозитета. Машине морају да садрже аутоматске уређаје са дозираним квашењем папира и сушењем боје на отиску, а за ротациону штампу и уређаје за рекуперацију високо испарљивих растварача боје. Боја се из бојаника аутоматски наноси на подлогу 10-12 милимикрона, а потом улази у изгравиране урезе. Од бројности (густине), дужине, дубине и ширине урезаних линија, зависи рељефност и финоћа штампе. Обојени делови су издигнути (испупчени), рељефни. Осећају се под јагодицом прста, а нештампани делови остају равни. Код књиготиска је обрнуто. Свака линија је чиста, одвојена једна од друге. Од броја, дужине, дубине и ширине уреза, образују се полутонови. Линије се међусобно не мешају (што је случај код офсет штампе, где су линије сливене и међусобно измешане).

РЕДОВНЕ МАРКЕ – ПРИВРЕДА I

Марке прве привреде штампане су сукцесивно, према потреби, почев од 1.9.1950. године, а према решењу Министарства пошта број 19400 од 14.8.1950. године.На шалтерима пошта прво су се продавале вредности од 2, 3, 7 и 10 динара. Предвиђено је да серију марака сачињавају 11 вредности. Међутим због повишених тарифа и регулисања ПТТ услуга у домаћем и иностраном саобраћају, емитована је марка од 16 динара и прикључена серији, маја 1951. године.

серија марака Привреда I

Тарифа за унутрашњи саобраћај:
обично писмо до 20 gr (I стопа) – 3 дин., R- 6 дин., Ex – 9 дин., Rex – 16 дин., RAR – 15 дин.;

Тарифа за међународни саобраћај:
обично писмо до 20 gr (I стопа) – 5 дин., R- 12 дин., Ex – 15дин., RAR – 17,5 дин.;

Одлуком Главне Дирекције Пошта бр. 1554 од 26. јануара 1952. године, штампана је марка од 50 динара, а укључена у оптицај 3.3.1952. године. Не располажем подацима о тиражу марака „Привреда I“, сем вредности од 50 динара, која је износила 50 000 примерака.

Серија марака Привреда I

Било је више штампања, али не свих номинала. Вредности које су сечешће користиле за франкирање марака у поштанском саобраћају, због утрошености, имале су и више штампања.

Карактеристике марака првих штампања: папир бео, различите структуре и пуноће. На мотивима светлији тонови боја; гума бела, сјајна, полусјајна или мат, „финска“. Табаци су без рубних марака.

Каснија штампања: чистија и јаснија штампа, папир сивкаст, сиво-бели, жућкаст, пуноће и структуре као и прво штампање. Изразитије боје марака, тамнијих тонова. Гума жућкаста, жута, жуто-смеђа, светла, а шалтерски табаци имају рубне ознаке.

Рубне ознаке на продајним табацима марака Привреде I

Ознаке су у римским бројевима I и II и постоје на вредностима:

1 дин - ознака I је на 100-тој марки, положена водоравно, а II на истом месту табака

2 дин – бројка I је између 41. и 51. марке са леве стране, а II код 51. марке, лево горе

3 дин – римске ознаке I и II у истом су положају и месту, као код номинале од 1 дин.

5 дин – ознаке I и II у „лежећем“ су положају, изнад прве марке

7 дин – римске бројке I и II налазе се са леве стране од прве марке у табаку

10 дин – бројка I, лево је од прве марке, а II, испред 100-те марке у положају истом, као код марке од 1 и 3 дин.

0,50 дин – ознака II положена је изнад и лево од прве марке у табаку

12 дин – положај бројке II налази се десно и доле на последњој марци у табаку

Врсте папира

Коришћено је више врста папира, који се разликују међусобно по боји, пуноћи и структури. Овим квантитативним и квалитативним разликама, потребно је напоменути да се папир непосредно пре улагања за штампу, кваси*.

Установили смо код свих вредности ове врсте папира:

- бели
- „прљаво бели“

*Квашење и улагање папира: папир се дозирано и аутоматски кваси и улаже у машину, увек у правцу положаја папирних влакана, која су постављена у смеру кретања папирне траке. Ако се папир улаже у супротном (управном) правцу, скупљање папирних влакана, односно папира биће отежано због пресечених и покиданих папирних влакана. Последице таквог поступка су марке промењених димензија слике (0,2 – 0,6 mm) на једној или обе стране. Положај и смер папирних влакана најбоље се уочава на зупцима чија су влакна прекинута при раздвајању марке са лупом која увеличава 10 пута

- сиво бели
- сивкаст и
- жућкаст папир

На боју папира утичу: врста и боја штампе, врста и састав гуме, врста и пропустљивост папира, као и спољни фактори: влага, сунце и други извори светлости и зрачења. У таквим околностима тешко се одређује боја папира. Установили смо да постоје „тврђи и жилавији“, „мекши“, „растреситији“ и „савитљивији“ папири. Такве квалитативне особине постижу се дорадом или додатком различитих адитива у појединим фазама израде папира.

Структура папира марака „Привреде I“, није тако изразита и разноврсна. Уочава се претежно неуједначено-хомогена, а ређе уједначено-хомогена. Прва постоји код свих вредности, а распоред папирних влакана у папирној маси, даје изглед „облачности“, ако се марка посматра на полеђини, према светлосном извору. Поједине вредности имају назначену, а ређе мрежасту структуру.

Квалитативне особине папира односе се на његову пуноћу, а обрадом сврстани су на:

- папир обичне пуноће
- полутанак папир
- танак папир

Како су наноси боја марака штампаних техником бакротиска (мерне тачке), различити (5-12 милимикрона), те смо мерења пуноће папира обавили на слободним рубним површинама, који су без боја, на неупотребљеним маркама*. Дошли смо до сазнања да се најчешће ради о папирима обичне пуноће, ређе полутанким, а ретко танким папирима испод 0,0070 милимикрона или пунијим преко 0,0110 мили микрона.

Гумирање марка

Постоје више врста и типова гумирања:

a) бела, прозирна, сјајна гума
b) бела, прозирна, ређе са жућкастим тоном; полусјајна, нетранспарентна или мат, „финска“ гума, без сјаја, а поједиие вредности су са водоравним пругама
c) жућкасто-жута сјајна гума
d) тамно жута, жуто окер, жуто-смеђа (светлијих или тамнијих тонова), без или са тамнијим зрацима карамелизоване гуме.

Светла, сјајна гума заступљена је код марака које су се прве штампале, као и оне са полусјајном (транспарентном) и мат танком гумом. Полусјајна је заступљена код вредности: 1, 2, 3, 5, 10, 12 и 16 динара. Мат „финска“ гума са или без водоравних пругапостоји на вредностима: 1, 2, 3, 5, 10 и 12 динара.

наставиће се

* Пуноћа папира мерена је микрометром: FEPO-CL-2

Др Мирко Царан

ПОШТАНСКА СЛУЖБА РАВНОГОРСКОГ ПОКРЕТА [2]

Када је реч о организованој поштанској служби Равногорског покрета, дан-данас у стручним филателистичким круговима постоје дубоке контраверзе, које се крећу од потпуног оспоравања до потпуне валидације. Оспоравање је постало гласније крајем осамдесетих година као реакција на књигу Андрије Мирковића, "Unerforschte Gebiete der jugoslawishen Philatelie und Postgeshite" (Келн 1988), иначе једног од најупорнијих и најпосвећених истраживача на ову тему. У наставаку студије др Мирка Царана, објављујемо документа која уносе ново светло у ову поштанско-историјску тему.

ДОКУМЕНТА

Билеће/четници
F.16/II, s.511-519

ДЕПЕША

Nº 2310
24.III 1944.g.

Графитном оловком, косо, дописано: Поштански саобраћај

Прет. Краљ. Југ. Владе за Министарство поште

Четвртог марта издао сам наређење да се успоставе поште и поштански саобраћај, на свим слободним територијама у земљи на којима владају односи југословенске војске у отаџбини

Поште ће имати: управника, цензоре, манипуланте, поштаре, курире и сво потребно особље, своје штамбиље и своју поштанску администрацију. Врховна Команда Југословенска издала је нове поштанске марке Краљевине Југославије, које се четвртог марта пуштају у јавни поштански саобраћај на територијама на којима смо основали поште и поштански саобраћај.. Идеја нових марака Краљевине Југославије, које је израдила и пустила у јавни поштански саобраћај Југославенска војска у отаџбини јесте:

- марка од једног динара симбол мучеништва и славе бораца легендарне Равне Горе,

- друго, марка од два динара лик Њ.В. Краља Петра другог са обронцима Равне Горе у залеђу,

- треће, марка од четири динара контуре Равне Горе са колибама и симболичним зрацима сунца слободе, које ће кроз исполинску борбу бораца Ђенерала Драже обасјати народе Југославије,

- четврто, порто марка од једног и по динара лик герилског борца четника непосредног војника Краљевине Југославије. Паритет: код марке од четири динара црвене боје на сваком табаку блока који садржи по 25 марака у другом реду сваког блока свака четврта марка у доњем десном углу има окрз утуран ивици – стоп – овај раритет наступио је из разлога

што клишеи, због присуства окупатора, нису могли бити прецизно израђени и дотерани, мада су клишеи ипак врло успели.

На дан четвртог марта образована је у штабу В. Команде комисија у коју је ушао и један представник народа.

Ова комисија је констатовала:

- прво, да су пошта и поштански саобраћај успостављени на територијама на којима влада Југословенска војска у отаџбини,
- друго, комисија је лично уништила клишеја,

- треће, комисија је на полеђини идејних скица ставила своју оверу и предала на чување архиви В. Команде. Један примерак извештаја комисије чуваће се у архиви В. Команде. Укупно је израђено хиљаду и две стотине блокова по двадесет пет марака од сваке врсте, што чини четрдестседам хиљада и пет стотина потпуних серија. Вредност једне серије од четири марке је осам и по динара а укупна вредност свих ових марака јесте четирстотинетрихиљаде и седамстопедесет динара.

Ђенерал Михаиловић

* * *

Р А С П И С

ИСТАКНУТИ ДЕО ШТАБА
Врховнекоманде
Стр. пов. бр. Службено
2. јуна 1944 године
ПОЛОЖАЈ

КОМАНДАНТУ .....

Из неколико приватних писама лица која се налазе у редовима југословенске војске у отаџбини, а која су подвргнута цензури, констатовано је: да се преко ових приватних писама шире разне лажне и неповољне вести, а тиме изазива нерасположење, незадовољство и непотребна забринутост због свога, затим преко оваквих приватних писама оговарају се старешине на разним положајима у редовима југословенске војске, критикује њихов рад, наговарају се поједине старешине и војници да напусте једну јединицу и пређу у другу; најчешћа је појава да команданти који су смењени са једног положаја оговарају команданте који су дошли на њихова места и преко приватних писама врбују старешине и војнике за себе и тиме ометају рад њихов, а код старешина и војника изазивају неповерење према новопостављеним командантима. Све ове појаве врло су штетне и сметају правилан развој југословенске војске у отаџбини, те стога

НАРЕЂУЈЕМ:

1.- Да команданти Западне Босне, Херцеговине и команданти корпуса са подручја Источне Босне, до устројства војних пошта, у ком смислу је издато наређење, предузму мере за преглед и цензуру приватних писама лица у редовима југословенске војске у отаџбини. У овом циљу у штабу сваке команде, среза, бригаде и корпуса одредити лице које ће вршити преглед и цензуру ових приватних писама и пошиљки и које ће бити одговорно за савестан рад у овом смислу. Писма која су прегледана и цензурисана и носе ознаку да је то извршено могу се даље слати и предавати адресантима.

2.- За курире одређивати лица која су сигурна и поуздана и оваквим куририма издати најстрожија наређења, да по штабовима јединица и на путу не смеју примати никакву приватну пошту лица, која не носи ознаку да је прегледана и цензурисана у штабу дотичне или друге јединице.

3.- Цензуру оваквих приватних писама вршити на следећи начин: свако приватно писмо има сеотворити, прочитати па ако садржина писма не изазива никакву штетну појаву, писмо се затвара и на њему исписује: "ЦЕНЗУРИСАНО" и потпис лица које је то извршило а затим удара штамбиљ где је цензурисање извршено. Писма чија је садржина штетна уништавају се, или се лица која су их писала узимају на одговорност ако је садржина писма од штетних последица по развој југословенске војске у отаџбини.

4.- Сва непозната лица, која прелазе преко једне територије са исправама и објавама грађанских власти заустављати, вршити преглед ствари, поште-писама у смислу већ издатог наређења како би се отклониле-спречиле штетне појаве у редовима југословенске војске у отаџбини, које би на овај начин могле да наступе и нарочито сузбио рад организације усташко-комунистичке.

5.- Команданти ће настојати да се ово наређење што савесније извршава.

Пријем наређења потврдити.

ДОСТАВЉЕНО:
Врховној конади, команданту
Западне Босне, Херцеговине
Командантима корпуса са
подручја Источне Босне

КОМАНДАНТ
ђенералштабни ппуковник:
ЗАХАРИЈЕ ОСТОЈИЋ с.р.

Округли штамбиљ: Команада југословенске
Војске у отаџбини/Горски штаб бр. 1
са грбом у центру

* * *

И З Ј А В А

Ја, доле потписани Миломир КОЛАРЕВИЋ, настањен у 106. Waletta Road, London, W.3. тврдим да сам за време последњег рата био командант Златиборског корпуса Југословенске војске у отаџбини под командом генерала Драже Михаиловића и да је на територији под контролом моје јединице била успостављена званична комисија са задатком да, по инструкцијама примљеним из Врховне команде генерала Михаиловића, уведе и дистрибуира такозване равногорске марке.

Идејни нацрт за марке поднео је капетан Душан Радовић звани Кондор 1943. године. Госпођа Олга Недељковић подземним каналима однела је овај нацрт у Будимпешту, где су марке штампане и тајно враћене на Златибор у Србији. У комисији која је имала да прими и рукује с овим маркама били су одређени поред капетана Радовића и мене, представник Врховне команде мајор Милекић, један представник предратног Министарства пошта, представник Државне маркарнице и представник Филателистичког удружења. За прво место издавања ових марака била је одређена пошта у селу Драглици пошто је имала предратни поштански жиг За Први дан издавања је одређен 10. март 1944. године, али је грешком поште, поштански жиг био датиран 10. март 1943. године. Коверте са Првим даном издавања биле су припремљене и жигосане да би се послале у Врховну команду герерала Михаиловића. Сваки члан комисије добио је 25 серија (серија се састојала од четири марке).

Међутим, за време транспорта марака на коњима десио се удес приликом преласка реке Ђетиње. Курири су били нападнути од стране немачких и бугарских патрола и били су приморани да промене путању прелаза реке. Џакови су пали у воду и када су извађени марке су биле оштећене да их је само мало могло да се спасе. Врховна команда наредила је комисији да их комисијски спали. Пошто су клишеи били сачувани, госпођа Олга Недељковић кришом их је однела у Београд где су тајно штампане Равногорске марке другог издања, али боје су биле мало другојачије, а квалитет израде београдског издања лошији од будимпештанског. Како ја нисам био укључен у руковање и дистрибуцију овог другог издања Равногорских марака не бих могао рећи каква је била њихова судбина.

Сачувао сам неколико серија и после рата у Лондону дао сам једну серију потпуковнику Миодрагу Ратковићу који ју је доставио професору Р. Кнежевићу у Канаду, који је ту серију преснимио у боји и објавио у "Књизи о држави" у Виндзору, Канада, 1956. године. "

Потписано у моме присуству од стране Миломира КОЛАРЕВИЋА пошто сам се уверио у његов идентитет овога 6. марта 1990. године у Лондону, Енглеска.

Џон Мартин с.р..

Џон Мартин адвокат
овлашћен да оверава заклетве

BRUCE WEIR WEBER &Co. Advokati
1 Goldhawk Road
LONDON W12 2BR

ЧИТАЊЕ ПОШТАНСКЕ ИСТОРИЈЕ

Први поштански сандучићи у Србији постављени су у Београду 1863. године. О томе, у званичном делу, ”Србске новине” 17. августа 1863, доносе вест у којој се каже, да је ради једноставније предаје писама београдској пошти Минисатарство унутрашњих дела, при одељењима Управе вароши Београда и то Варошком, Савамалском и на Сави, наређује да се поставе сандучићи у које ће се од краја овог месеца (августа, прим. В.Б.) моћи предавати писма за која се такса не плаћа унапред. Следи сажето упутство о експедовању ових пошиљака, затим напомена, да на сваком неплаћеном писму, које се убацује у сандучић, треба назначити ко шаље писмо. Писма која се шаљу у места у којима нема поштанских штација не треба убацивати у ове сандучиће, јер за њих треба платити поштанску таксу унапред.

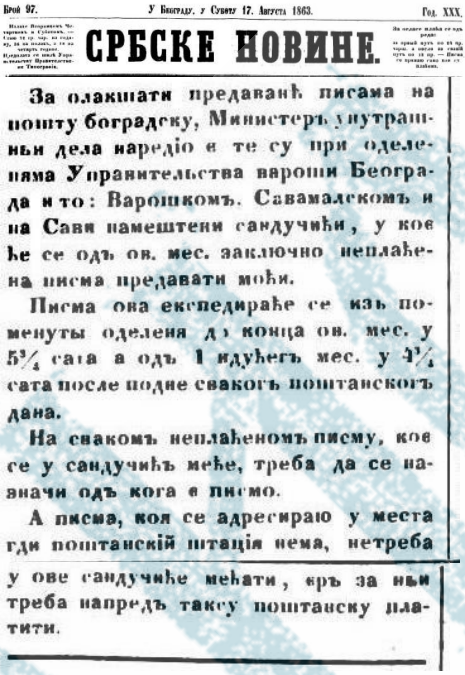

Број 97. У Београду, у Суботу 17. Августа 1863. Год. XXX.

СРБСКЕ НОВИНЕ.

За олакшати предаванѣ писама на пошту боградску, Министеръ унутрашњи дела наредіо е те су при оделеняма Управительства вароши Београда и то: Варошкомъ. Савамалскомъ и на Сави намештени сандучићи, у кое ће се одъ ов. мес. заключно неплаћена писма предавати моћи.

Писма ова експедираће се изъ поменуты оделеня до конца ов. мес. у 5¾ сата а одъ 1 идућегъ мес. у 4¾ сата после подне свакогъ поштанскогъ дана.

На свакомъ неплаћеномъ писму, кое се у сандучићъ меће, треба да се назначи одъ кога е писмо.

А писма, кое се адресираю у места гди поштанскій штація нема, нетреба у ове сандучиће мећати, връ за њи треба напредъ таксу поштанску платити.

"Србске новине" 17. август 1863. г. донеле су вест о постављању скверних поштанских ковчежића
First street corner mailboxes were installed in Belgrade 1863

Скверни поштански ковчежић постављен у Београду 1989, реплика ковчежића из 1863. године
Street corner mailbox installed in Belgrade 1989, mailbox replica from 1863

На неколико тачака у централној зони Београда постоје скверни поштански ковчежићи, реплике оних из 1863. године, за прикупљање писмовних пошиљака, без икаквих ограничења, јер су те пошиљке предмет даље обраде у поступку поштанског преноса.

В.Б.

ДОКУМЕНТА

Априлски рат завршен је после дванаестодневних борби капитулаци-јом, окупацијом и поделом Југослави-је, 17. априла 1941. године.

Према писању листа "Глас Црногорца", "побједоносне италијан-ске трупе" ушле су у црногорску престоницу (Цетиње) 17. јуна 1941.

Прва наредба Високог комеса-ра за Црну Гору Мацолинија, а у вези са употребом поштанских вредносница под бројем 56, издата је 5. јуна 1941. године на Цетињу.

Члан 1. "*Употреба поштанских мара-ка, обичних и ваздушних, као и порто марака и дописницица, које је издала бивша Краљевина Југославија дозвољена је све до 12 јуна 1941–XIX.*

Од дана 13. јуна 1941–XIX бити ће пуштене горње марке у промет само са сљедећим отиском у црном мастилу: Montenegro/Црна Гора/17-IV-1941-XIX.

Члан 2. Директору пошта, телеграфа и телефона г. Анту Луковићу стављено је у дужност да изврши ову наредбу:

Он ће по личном одговорношћу из-вршити жигосање (прештампавање, прим. В.Б.) марака и дописница са горе поменутим натписом у броју ограниченим за сваку вриједност, од стране Високог комесара за Црну Гору, као и стараће се о потребној распро-даји жигосаних вриједности путем овлаштених малопродаваца као и о повлачењу осталих нежигосаних код препродаваца".

У наредби Високог комесара Мацолинија број 60 од 6. јуна 1941. године детаљно се наводе вредносницe одређене за прештампавање: "Поштан-ске марке за редовну пошту од динара 0.25; 1; 1.50; 2; 3; 4; 5; 5.50; 6; 8; 12; 16; 20 и 30.

Поштанске марке за зрачну пошту од динара 0.50; 1; 2; 2.50; 5; 10; 20; 30; 40 и 50.

Порто марке од динара 0.50; 1; 2; 5; 10.

Поштанске дописне карте од динара једног".

Наредба бр. 56

ВИСОКИ КОМЕСАР ЗА ЦРНУ ГОРУ

На основу наредбе Вође фашизма, првог Маршала Царства заповједника оперативних трупа на свим фронтовима, издате дана 17 маја 1941-XIX

Наређујем

Чл. 1.

Употреба поштанских марака, обичних и ваздушних, као и порто марака и дописница, које је издала бивша Краљевина Југославија дозвољена је све до 12 јуна 1941-XIX

Од дана 13 јуна 1941-XIX бити ће пуштене горње марке у промет само са сљедећим отиском у црном мастилу:

Montenegro
Црна Гора
17-IV-1941-XIX

Чл. 2.

Директору пошта, телеграфа и телефона г. Анту Луковићу стављено је у дужност да изврши ову наредбу:

Он ће по личном одговорношћу извршити жигосање марака и дописница са горепоменутим натписом у броју ограниченим за сваку вриједност, од стране Високог комесаријата за Црну Гору, као и старат ће се о потребној распродаји жигосаних вриједности путем овлаштених малопродаваца као и о повлачењу осталих нежигосаних код препродаваца.

Чл. 3.

Ова Наредба бити ће објављена изношењем исте на табли Високог Комесара за Црну Гору.

Цетиње, 5 јуна 1941-XIX.

Високи Комесар
Мацолини

ЕЛЕКТРОНСКО ПРАЋЕЊЕ ПРЕПОРУЧЕНИХ ПОШИЉАКА У УНУТРАШЊЕМ ПОШТАНСКОМ САОБРАЋАЈУ

Од 3. јуна 2013. године Пошта Србије је увела нову услугу – „Електронско праћење препоручених пошиљака у унутрашњем поштанском саобраћају", која корисницима омогућава додатни квалитет у погледу безбедности писмоносних пошиљака. Уколико корисник жели да електронски прати препоручену пошиљку у унутрашњем поштанском саобраћају, потребно је да приликом предаје на шалтеру поште изабере ову услугу. Таква пошиљка ће се опремити бар код налепницом што ће омогућити њено скенирање и свим тачкама преноса. Информације о статусу препоручене пошиљке у унутрашњем поштанском саобраћају, за коју је захтевана услуга електронско праћење, могу се добити на корпоративном сајту www.posta.rs, у делу под називом „Праћење статуса пошиљке" и то на основу пријемног броја, односно бар кода пошиљке, као и позивањем кол центра Поште Србије на број: 0700 100 300.

преузето са www.posta.rs

коментар редакције: Нова услуга се третира као услуга додатне вредности и износи 22 динара за све стопе тежине.

МЕЂУНАРОДНИ КУПОНИ ЗА ОДГОВОР

Одговор ЈП ПТТ "Србија" редакцији "Гласника", на питање о почетку продаје Међународног купона за одговор – модел Доха

ЈП ПТТ саобраћаја „Србија" је од Светског поштанског савеза наручило потребне количине Међународног купона за одговор (IRC) који је прихваћен на 25. Конгресу UPU у Дохи. Почетак продаје наведених купона зависи пре свега од датума испоруке истих, од стране Светског поштанског савеза, у сваком случају након 01.07.2013. године.

С поштовањем, Пошта Србије

ПТТ МУЗЕЈ

У част Дана Поште "Србија" и јубилеја ПТТ музеја – деведесет година од оснивања, 7. јуна је отворена стална поставка ПТТ музеја под називом "Тачка спајања", која кроз пет хронолошки организованих целина сведочи о улози Поште у развоју модерних комуникација и њеном доприносу укупном економском и друштвеном развоју Србије.